MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

BEDÝNKY PŘÍBĚHŮ SÝRIE

METODICKÉ A PRACOVNÍ LISTY
pro 4.–6. ročník

Jak pracovat s metodickými materiály?

Dostávají se Vám do rukou metodické materiály pro práci s dětmi – **Bedýnky příběhů**, které vycházejí z dlouhodobého projektu InBáze zaměřeného na realizaci multikulturních vzdělávacích programů ve školách a dalších veřejných prostorech. Kultura konkrétních zemí je dětem a dospělým přiblížena pomocí vyprávění pohádek, povídání o zemi a výtvarných dílen, na nichž mají účastníci možnost své zážitky zpracovat pomocí tradičních materiálů a technik dané země.

Veškeré naše zkušenosti z realizace stovek programů v pražských i mimopražských školách jsme se snažili vložit do následujících metodických materiálů a předkládáme Vám metodiku zaměřenou na **Sýrii**.

Materiály jsou zpracované jako inspirace v rámci **průřezového tématu multikulturní výchova** a mají sloužit jako odrazový můstek k poznávání jiných kultur. Každý z nás má svůj vlastní postoj a přístup k výuce a při kontaktu s dětmi jim také předáváme své zkušenosti a názory, proto při práci s metodikou můžeme volit a upravovat aktivity a témata, která nás zajímají a jsou vhodná pro konkrétní věk a danou skupinu dětí, se kterou právě pracujeme. Časová dotace u aktivit je také orientační, a je třeba ji vždy zvážit a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Metodické materiály mají několik částí. **Kultura a jazyk** konkrétních zemí **jsou dětem přiblíženy pomocí pohádek**, které pomáhají poznat osobitost země a představují tak důležitý **pramen k pochopení identity** lidí, kteří z ní pocházejí. Dále jsou v metodice informace o dané zemi zpracované do jednotlivých předmětů: *Český jazyk, Matematika, Prvouka / Vlastivěda / Přírodověda, Výtvarná a pracovní výchova, Anglický jazyk, Hudební výchova a Tělesná výchova.*

V materiálech **najdeme pracovní listy s nejrůznějšími úkoly**, pohybové a výtvarné činnosti, ale i hudební a divadelní aktivity, jazykové hry, audionahrávky a video ukázky, odkazy na tipy a zajímavosti. Tyto aktivity jsou představeny s využitím **různých výukových metod a strategií**, jako jsou například: skupinová, párová a samostatná práce, didaktická hra, zážitková metoda, projektové vyučování, prezentace, výklad, diskuse, čtení, pozorování, předvídání, brainstorming, poslech a imitace a další.

Jedná se o **určitý návod**, jak s informacemi o konkrétní zemi pracovat, ale není nutné se snažit zařaditdo výuky všechny aktivity a striktně dodržovat navržené postupy a instrukce. **Metodika funguje jako celek** a jednotlivé oblasti jsou vzájemně provázány, **ale také ji můžeme rozdělit na jednotlivé části** a pracovat s nimi zvlášť v průběhu roku.

Přejeme příjemnou zábavu při práci s metodikou.

METODICKÉ LISTY – POHÁDKA (PL 1–4)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	řízená diskuze, práce s textem, samostatná práce, práce ve dvojicích, skupinách
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	porozumění textu, aktivizace přemýšlení v souvislostech, vyjádření vlastního názoru, procvičení gramatických jevů
Pomůcky:	psací potřeby, pastelky, židle nebo polštáře pro vytvoření kruhu, jeden výtisk pohádky, pracovní listy **(PL1–4)**, podložky na psaní, dostatek českých mincí všech druhů

Postup:

Společně vytvoříme ze židlí nebo polštářů kruh a usadíme se. Použijeme jeden výtisk textu pohádky dostupný **ZDE**. Žáci se střídají ve čtení textu v češtině, dokud text nedočteme do konce.

Poté se žáky diskutujeme v uvolněné atmosféře o obsahu a smyslu pohádky.

Otázky k diskuzi:

- *Co myslíte, proč matka dávala synovi zlatou minci? Pomáhala mu tím, nebo škodila?*
- *Proč otec házel mince do ohniště? Jak poznal, že syn poslední minci opravdu vydělal?*
- *Co otec chtěl, aby se syn naučil?*
- *Mohla by se taková pohádka odehrát i v českém prostředí? Platí její ponaučení i u nás?*
- *Jakou práci bys chtěl/a dělat, až budeš dospělý/á? Co k tomu budeš potřebovat umět?*

Podporujeme žáky v rozvíjení svých úvah, názorů a nápadů. Snažíme se, aby se mohl každý během debatního kroužku vyjádřit. Poté rozdáme každému žákovi pracovní list **PL1** a podložku na psaní. Žáci pracují samostatně na prvním úkolu. Řešení odůvodníme podle smyslu pohádky. Žáci mohou vymyslet a doplnit další přídavná jména.

Řešení:

MATKA	OTEC	SYN
hodná ochraňující milující	přísný moudrý náročný milující	líný rozmazlený

Na úkol navazuje diskuze. Vybídneme žáky, aby se na 1 minutu zamysleli nad vlastnostmi svých rodičů. Potom žáci v kroužku říkají vlastnosti matky a otce. Součástí diskuze by mělo být využití smyslu pohádky a hledání souvislostí. Snažíme se zprostředkovat uvědomění, že když rodič po dítěti něco žádá, tak mu většinou záleží na tom, aby se něco nového naučilo, a bylo tak lépe vybavené do života.

Na další úkoly se žáci mohou vrátit do lavic nebo mohou pracovat na podložkách.

Řešení:
„Vyrostl jsi a už je z tebe silný muž, který se může o sebe postarat a vydělávat peníze."
Bála se o něho. / Byl jedináček.
Bál se o svoji vydělanou minci.
Co lehce získáme, toho si moc nevážíme.

Další úkol na **PL2** můžeme zadat do dvojic nebo menších skupin. Žáci ve skupince prodiskutují, co pohádku charakterizuje a co ne. Správné charakteristiky vybarví libovolně pastelkami, nesprávné nechají nevybarvené.

Řešení:

- **Mohou se v ní vyskytovat nadpřirozené postavy nebo kouzelné předměty.**
- **Má zpravidla dobrý konec.**
- **Dobro většinou vítězí nad zlem.**

Poté se žáků ptáme, jaký literární žánr charakterizují ostatní nevybarvené definice.

Řešení:

- **Zvířata se chovají jako lidé a mají lidské vlastnosti. = bajka**
- **Je to rozsáhlé dílo s mnoha postavami a komplikovaným příběhem. = román**
- **Je psaná ve verších. = báseň**
- **Má melodii a můžeme ji zpívat. = píseň**
- **Je to dílo psané pro předvedení na jevišti v divadle. = divadelní hra**

S žáky si zopakujeme charakteristiky všech dosud probraných literárních žánrů.

Následujícím úkolem je zkoumání českých mincí a symbolů, které jsou na nich zobrazené. Rozdáme žákům **PL3**. Ke zkoumání mincí použijeme techniku frotáže: mince dáme pod papír (přední stranou s hodnotou mince nahoru) a přejíždíme po ní obyčejnou tužkou (případně pastelkou). Reliéfní obrázek se zobrazí na papíře.

Poté následuje diskuze o jednotlivých symbolech na **českých mincích**. Ptáme se, co žáci o symbolech vědí. Poté formou výkladu vysvětlíme, co pro Českou republiku jednotlivé symboly znamenají.

V následujícím úkolu **(PL4)** mohou žáci spojit své znalosti o českých mincích se svou kreativitou a představivostí. Mince je pohádková, a tak si mohou žáci vymyslet cokoliv. Také se mohou zajímat o reálné syrské památky a nakreslit nějakou z nich na minci.

Jaké vlastnosti mají jednotlivé postavy v textu? Vymysli a dopiš přídavná jména.

Matka	Otec	Syn

Podívej se zpětně do textu a zodpověz následující otázky:

1) Proč chlapec nechtěl zpočátku pracovat?

_ _ _ _

Co je pro tento žánr charakteristické? Vybarvi, co je pravda.

Zvířata se chovají jako lidé a mají lidské vlastnosti.

Je psaná ve verších.

Má zpravidla dobrý konec.

Dobro většinou vítězí nad zlem.

Mohou se v ní vyskytovat nadpřirozené postavy nebo kouzelné předměty.

Je to rozsáhlé dílo s mnoha postavami a komplikovaným příběhem.

Je to dílo psané pro předvedení na jevišti v divadle.

Má melodii a můžeme ji zpívat.

České mince sice nejsou ze zlata, ale i přesto jsou hodnotnými platidly. Přední stranu má každá mince odlišnou, na druhé je vždy český lev. Vezmi všechny české mince, polož je pod papír přední stranou nahoru a kresli přes ně tužkou. Na papíru se ti ukáže obrázek. Potom spoj hodnotu mince s motivem na její přední straně.

1 Kč

2 Kč

5 Kč

Karlův most

Katedrála sv. Petra a Pavla v Brně

sv. Václav na koni

Praha

Svatováclavská koruna

velkomoravský gombík

10 Kč

20 Kč

50 Kč

Jaký obrázek byl asi na zlaté minci z pohádky?
Nakresli svůj vlastní návrh.

METODICKÉ LISTY – ČESKÝ JAZYK (PL 5–8)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk, Výtvarná výchova
Výukové metody a strategie:	výklad, hra, samostatná práce, tvořivé psaní, kreslení
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	rozvoj slovní zásoby, získání znalostí o původu slov v češtině, tvořivá literární činnost
Pomůcky:	pracovní listy **(PL5–8)**, psací potřeby, pastelky

Postup:

Vyložíme žákům, co to znamená, když je slovo přejaté. Ptáme se jich, jestli znají nějaká přejatá slova z jiných jazyků v češtině. Můžeme se ptát: *Z jakého jazyka je slovo džus?* (AJ) *Z jakého jazyka je slovo lampa?* (NJ) *Z jakého jazyka je slovo kempovat?* (AJ) *Z jakého jazyka je slovo doktor?* (latina) *Z jakého jazyka je slovo vzduch?* (RJ).

Vytvoříme si seznam zajímavých a běžně používaných přejatých slov a děti hádají, z jakého jazyka pocházejí. Aktivitu můžeme zorganizovat formou hry (soutěž týmů nebo jednotlivců).

- Slova přejatá z angličtiny (**anglicismy**)
- Slova přejatá z němčiny (**germanismy**)
- Slova přejatá z latiny (**latinismy**)
- Slova přejatá z ruštiny (**rusismy**)

Poté žáci samostatně doplňují křížovku slovy přejatými z arabštiny **(PL5)**.

Řešení:

1.				G	**A**	Z	E	L	A
2.		C	U	K	**R**				
3.				K	**A**	F	E		
4.	A	L	G	E	**B**	R	A		
5.				Ž	**I**	R	A	F	A
6.					**S**	I	R	U	P
7.			A	D	**M**	I	R	Á	L
8.				C	**U**	K	R		
9.					**S**	I	R	U	P

Ujistíme se, že žáci slovům rozumí, případně dovysvětlíme, ukážeme obrázky.

Vysvětlíme žákům, co znamená slovo arabismus. Doplníme, jak se nazývají slova přejatá z jiných jazyků (anglicismy, germanismy, rusismy, latinismy).

Poté mají žáci za úkol vymyslet krátkou básničku, ve které použijí alespoň pět ze sedmi slov arabského původu z křížovky. Básnička může být vtipná, nesmyslná, zvířata mohou mluvit nebo se chovat jako lidé. Žáci by měli dát volný průchod fantazii. Báseň musí mít minimálně 4 verše (řádky), může být samozřejmě i delší. Poté si s žáky zopakujeme terminologii **verš, rým, sloka**. Žáci pak mají za úkol spočítat verše své básně a najít v ní rýmy (barevně označit slova, která se rýmují). Zdařilé básně si přečteme společně nahlas.

TIP: Soutěž o nejlepší báseň

O soutěži informujeme před začátkem psaní básně. Poté přečte každý žák své dílko nahlas celé třídě. Po vyslechnutí všech pošleme po třídě papír se jmény a žáci anonymně hlasují tak, že dají vždy jednu čárku (hlas) k autorovi básně, která se jim nejvíce líbila. Vyhlásíme první tři místa a odměníme autory potleskem.

Každý svou báseň opatří ilustrací. Na projektoru nebo interaktivní tabuli ukážeme žákům znovu, jak vypadá **gazela**, žirafa, **algebra**, **admirál** (nebo další potřebné předlohy k ilustracím).

Po ukončení literární aktivity rozdáme žákům **PL7**. Děti mají za úkol najít chyby ve větách a poté barevně označit arabismy.

Řešení:

- **Žirafy** a antilopy klopýtaly po stepi.
- Zapomněla jsem koupit **cukr** a mléko do **kafe**.
- Lékař mi předepsal **sirup** proti kašli.
- **Admirál** dal příkaz, aby námořníci stáhli plachty.
- Její štíhlé **gazelí** nohy byly její pýchou.

Posledním úkolem je vybarvení obrázku podle původu slov na **PL8**. Pokud žáci správně určí původ slova, získají obrázek modrého nebe, bílých mraků, žlutého slunce a bílého domku s červenou střechou.

V češtině existují slova, která mají původ v jiných jazycích. Říkáme jim slova přejatá. Některá slova jsou původem německá, anglická, francouzská a máme dokonce i arabská! Není jich mnoho, protože naše území nebylo s arabskou kulturou v minulosti v přímém kontaktu.

Doplň do křížovky česká slova, která jsou přejatá z arabštiny.

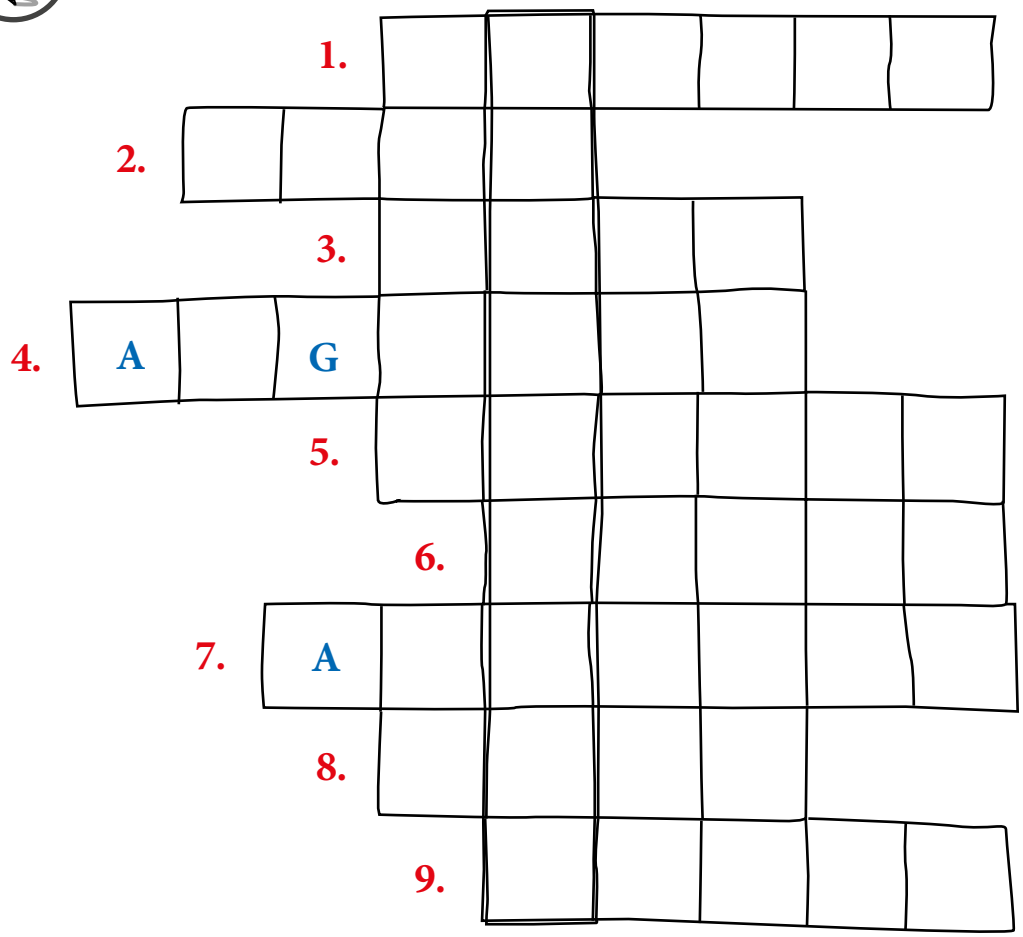

1. Je to druh antilopy. V češtině používáme přirovnání: „Má štíhlé nohy jako …“

2.+ 8. Nazýváme tak sladký prášek, který si dáváme například do čaje.

3. Hovorově tak označujeme kávu.

4. Jmenuje se tak matematická disciplína, která se zabývá řešením rovnic.

5. Je to rodové jméno zvířete s dlouhým krkem.

6.+ 9. Nazýváme tak šťávu z bylin nebo ovoce, která může být léčivá (například proti kašli).

7. Označuje se tak velitel válečného námořnictva.

Slovo nebo jazykový jev arabského původu se nazývá

_ _ _ _ _ _ _ _ _ (tajenka).

Zkus vymyslet krátkou báseň, ve které použiješ alespoň 5 slov arabského původu z předchozího úkolu.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2a) Vymysli název své básně: _____

2b) Spočítej, kolik má tvoje báseň veršů, a počet napiš: _____

2c) Rýmuje se tvoje báseň? Označ vždy stejně barevnou pastelkou rýmy v básni.

2d) Nakresli k tvé básni ilustraci.

V každé větě jsou 2 chyby. Najdi je a oprav červenou pastelkou. Žlutou pastelkou zakroužkuj arabismy ve větách.

Žirafi a antilopi klopýtaly po stepi.

Zapoměla sem koupit cukr a mléko do kafe.

Lékař mi předepsal syrup proti kašly.

Admirál dal příkas, aby námořníci ztáhli plachty.

Její štíhlý gazelý nohy byly její pýchou.

Vybarvi obrázek podle instrukcí:

modrá - slova přejatá z angličtiny
bílá - slova přejatá z němčiny
žlutá - slova přejatá z arabštiny
zelená - slova přejatá z italštiny
červená - slova přejatá z ruštiny

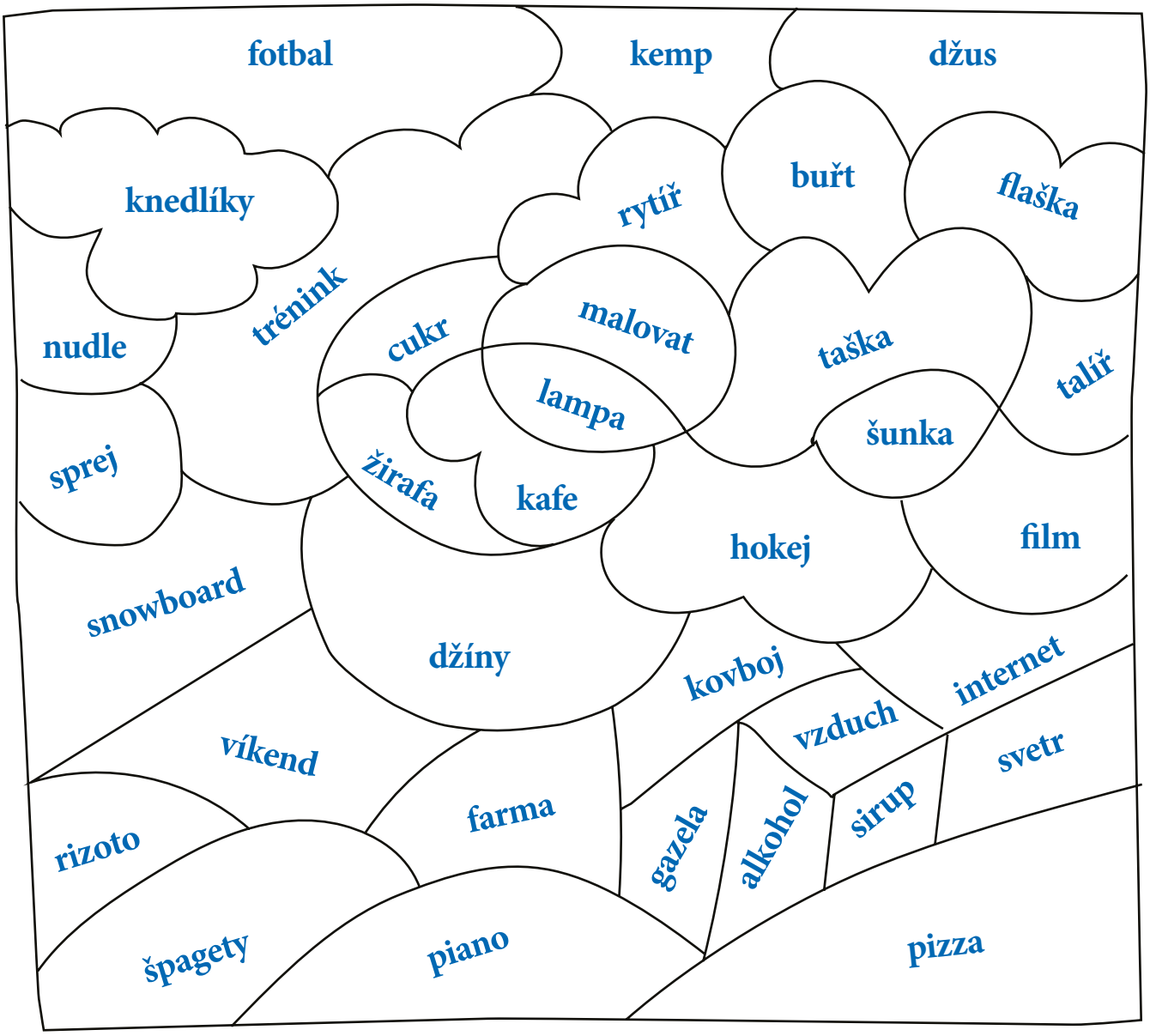

METODICKÉ LISTY – MATEMATIKA (PL 9)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Přírodověda, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	práce s videem, výklad, diskuze, samostatná práce
Časová dotace:	1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	rozvoj vizuální paměti, logiky, porozumění textu slovních úloh, nácvik početních úkonů, získání znalostí o různých systémech číslic
Pomůcky:	psací potřeby, tabule nebo flipchart, projektor nebo interaktivní tabule, pracovní listy **(PL9)**

Postup:

Jako úvod do tématu pustíme **video** (Dětská televize Napajedla), kde malý kluk dělá anketu mezi lidmi o povinném zavedení arabských číslic do škol.

Paradoxem ovšem je, že v arabském světě se tyto arabské číslice většinou nepoužívají, nebo se používají zároveň s východoarabskými číslicemi. Naše **arabské číslice** (někdy nazývané hindo-arabské, hindské nebo západoarabské) jsou na světě nejrozšířenější. **Východoarabské číslice** se používají v arabsky mluvících zemích. Dalším rozšířeným systémem jsou **římské číslice**. *Kde se s nimi můžeme setkat?*

Poté žákům zadáme úkol na převod, respektive přepis číslic na **PL9** podle tabulky uvedené na PL. Pečlivě zkontrolujeme řešení úkolu, neboť obsahuje výchozí údaje pro následující slovní úlohy. Společně se podíváme na plodiny, které se prodávají na arabském trhu v Damašku. Zeptáme se žáků, zda všechny plodiny znají, jestli je někdy ochutnali a jaké to bylo. Můžeme rozvést i diskuzi o kultuře prodeje na arabském trhu (smlouvání o ceny atd.) a ukázat fotografie pro ilustraci arabského trhu a exotického ovoce: **tradiční trh v Damašku**.

Tradiční trh v Damašku

Řešení:

moruše – 480 liber/1 kg; datle – 370 liber/1 kg; jablka – 510 liber/1 kg; granátová jablka – 400 liber/1 kg; fíky – 550 liber/1 kg; zelí – 250 liber/1 kg; brambory – 290 liber/1 kg; mrkev – 190 liber/1 kg; paprika – 335 liber/1 kg; pomeranče – 460 liber/1 kg

Fíkovník a fíky na stromě – Wikipedie (wikipedia.org), **fíky na stromě** a **sušené fíky**
Datlovník pravý – Wikipedie (wikipedia.org), **datle – Wikipedie (wikipedia.org)** a **sušené datle**

Žáci ve většině případů neznají **moruši**, která v současnosti nepatří mezi nejpopulárnější plody. Před stovkami let byla ale rozšířena po celé Evropě, Egypťané a Řekové ji znali již od středověku. Jednotlivé druhy se používaly v hedvábnictví, k barvení a v léčitelství. Usušené a rozemleté sloužily jako mouka, která se přidávala do těsta. Barvila se jimi vína. Dnes jsou u nás k dostání převážně sušené plody.

Známe více druhů moruší. **Morušovník bílý** (Morus alba) pochází z Asie, jeho listy se krmí bourec morušový a má bílé či narůžovělé **sladké plody.** Moruše černá (Morus nigra) má svůj původ rovněž v Asii a překvapí vás **lahodnými, fialově zbarvenými plody.**

Na **PL9** dále žáci najdou slovní úlohy k samostatné práci. Způsob řešení si následně předvedeme společně na tabuli.

Řešení:
a) ne
b) 2,5 kg
c) 1460 syrských liber
d) 1 kg
e) cena je stejná

V Sýrii se mluví arabsky. Arabština má své arabské písmo, které se píše zprava doleva! Našemu českému písmu říkáme latinka, to je písmo, které teď čteš a kterým běžně píšeš. Zároveň ale používáme arabské číslice, které znáš z matematiky nebo z obchodu (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Kdysi jsme je od Arabů převzali, stejně jako jsme od Římanů převzali latinku. Arabové ale tyhle číslice většinou nepoužívají. Téměř celý arabský svět používá východoarabské číslice, systém desítkové soustavy je ale stejný. Podívej se, v čem jsou znaky podobné! V čem jsou jiné?

západoarabské

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

východoarabské

٠	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩

Když se ocitneš v arabském obchodě nebo na trhu, jak poznáš, kolik co stojí? Rozlušti ceny zboží! (Číslice se píší, stejně jako naše, zleva doprava.)

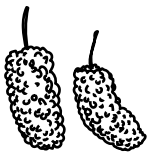

1 kg moruší stojí ٤ ٨ ٠ syrských liber.

1 kg datlí stojí ٣ ٧ ٠ syrských liber.

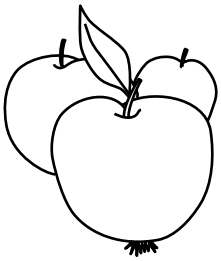

1 kg jablek stojí ٥ ١ ٠ syrských liber.

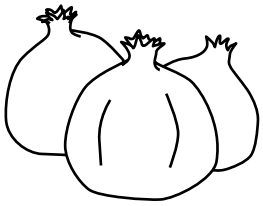

1 kg granátových jablek stojí ٤ ٠ ٠ syrských liber.

1 kg fíků stojí ٥ ٥ ٠ syrských liber.

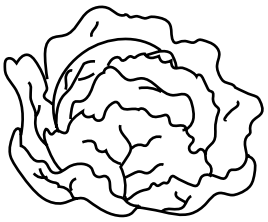

1 kg zelí stojí ٢ ٥ ٠ syrských liber.

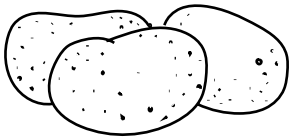

1 kg brambor stojí ٢ ٩ ٠ syrských liber.

1 kg mrkve stojí ١ ٩ ٠ syrských liber.

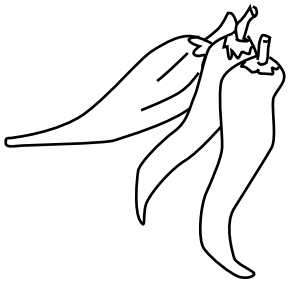

1 kg paprik stojí ٣ ٣ ٥ syrských liber.

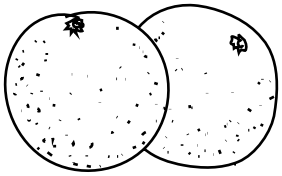

1 kg pomerančů ٤ ٦ ٠ syrských liber.

Vyřeš slovní úlohy.

a) Na trhu v Damašku si chceš koupit 0,5 kg fíků, 2 kg brambor a 1 kg datlí. Bude ti stačit 1000 syrských liber?

b) Máš v peněžence 1000 syrských liber. Kolik kilogramů granátových jablek si můžeš koupit?

c) Kolik bude stát 1,5 kg moruší, 0,5 kg pomerančů a 1 kg jablek?

d) V peněžence máš 1500 liber. Musíš koupit 1 kg jablek, 1 kg zelí a 1 kg mrkve. Kolik si ještě můžeš koupit fíků?

e) Co je levnější? 1,5 kg granátových jablek a 1 kg pomerančů, nebo 1 kg jablek a 1 kg fíků?

METODICKÉ LISTY – VLASTIVĚDA (PL 10–11)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Pracovní a výtvarná výchova
Výukové metody a strategie:	práce s mapou, práce s textem, samostatné vyhledávání informací v mapě, práce ve dvojicích, kreslení, hra
Časová dotace:	1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	rozvoj orientace a vyhledávání informacích v mapách, seznámení se základními geografickými informacemi o Sýrii, nácvik popisu, poznávání různorodosti státních vlajek
Pomůcky:	atlasy světa, psací potřeby, pastelky, (případně online mapy na interaktivní tabuli nebo projektoru), pracovní listy **(PL10–11)**

Postup:

Rozdáme žákům zeměpisné atlasy a dáme jim za úkol najít v nich Sýrii. Žáci popisují, kde leží, s kým sousedí, co ji obklopuje, jak se jmenuje hlavní město, jaké jsou tam řeky a hory.

Rozdáme žákům **PL10** a společně si přečteme krátký úvodní text. Poté mají žáci za úkol (ve dvojicích) vyřešit první úkol.

Řešení:

A) Turecko, B) Izrael, C) Středozemní moře, D) Irák, E) Libanon, F) Jordánsko, G) Kypr

A – 1. písmeno	B – 1. písmeno	–	D – 2. písmeno	E – 2. písmeno	F – 7. písmeno
T	**I**	**G**	**R**	**I**	**S**

Tajenkou je řeka Tigris. Vysvětlíme žákům, že řeka Tigris spolu s řekou Eufrat tvořila historicky významné území **Mezopotámie** (řecky „země mezi řekami“, arabsky „meziříčí“, syrsky „země řek“). Obě řeky vyhledáme v atlasech. Podle atlasů žáci řeší další úkol, kde vybírají, o které z těchto dvou řek je uvedená informace.

Řešení:

	Eufrat	Tigris
Pramení v Turecku ve Východní Anatolii.		**Š**
Vzniká v Turecku soutokem zdrojnic Karasu a Murat.	**A**	
Tvoří část hranice Sýrie s Tureckem.		**T**
Je to nejdelší řeka na území Sýrie.	**T**	
Po 2760 km se v Iráku stéká s řekou Tigris.	**A**	
Po 1750 km se v Iráku stéká s řekou Eufrat.		**L**

Soutokem řek Eufrat a Tigris vzniká nová řeka, která se vlévá do Perského zálivu.

Š	**A**	**T**	**T**		**A**	**L**	**–**	**A**	**R**	**A**	**B**

Nově získanou informaci ověříme v mapách. Vyhledáme soutok řek a novou řeku. Najdeme moře, do kterého nová řeka ústí.

Dalším úkolem je vybarvit syrskou vlajku podle popisu na **PL11**. Žáci by měli pracovat samostatně a ověřit porozumění popisu správným vybarvením vlajky.

Řešení:

Vyhledáme v atlasu stránku se světovými vlajkami, všichni žáci mají tuto stránku otevřenou před sebou. Poté žáci nahlas popisují vlajky sousedních států Sýrie. Popis by se měl snažit být kultivovaný, mít jasnou strukturu bez použití nadbytečných slov (*vlastně, jako, jakoby, takže, prostě, no, že jo*).

Následně si každý žák vybere jednu libovolnou vlajku světa (pro mladší děti Evropy) a zapíše její popis, aniž by zmínil, jakému státu vlajka patří. Pak hrajeme hru: Žák přečte svůj popis vlajky a ostatní se snaží uhodnout, která je to země. Kdo první správně uhádne, získává bod. Kdo hádá špatně, nesmí v tomto kole hádat znovu. Hra pokračuje, dokud všichni nepřečtou své popisy. Body sečteme a určíme vítěze.

Seznam vlajek států světa najdeme **ZDE**.

Sýrie, celým názvem Syrská arabská republika, je stát v jihovýchodní Asii o rozloze 185 180 km². Hlavním městem Sýrie je Damašek s mnoha historickými památkami. Nejvyšším bodem je hora Hermon (2814 m n. m.), jejíž vrchol leží na hranici s Libanonem a jihozápadní svah je pod izraelskou kontrolou. Úředním jazykem Sýrie je arabština. Hlavním náboženstvím je islám, 10% obyvatelstva jsou křesťané.

Najdi v atlasu nebo na internetu, kde leží Sýrie. Napiš názvy sousedních a okolních států a moře do slepé mapy:

Jordánsko Irák Kypr Libanon Turecko Izrael Středozemní moře

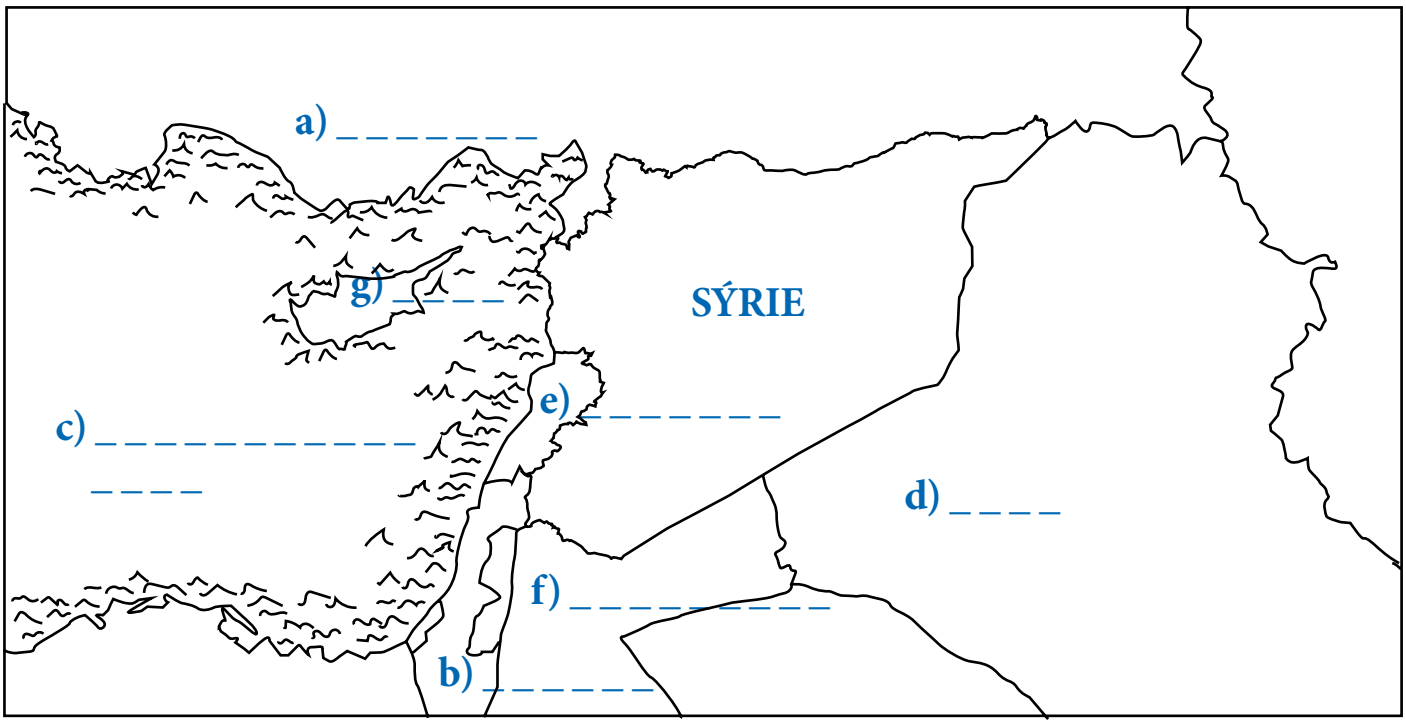

Jestli jsi správně doplnil/a názvy sousedních států do mapy, získáš tajné heslo:

a) 1. písmeno	b) 1. písmeno	_	d) 2. písmeno	e) 2. písmeno	f) 7. písmeno
		G			

Víš, co to heslo znamená? Je to řeka, která tvoří část hranice mezi Sýrií a Tureckem. Podívej se do atlasu a najdi ji!

Podívej se do atlasu a najdi obě řeky: Eufrat a Tigris.
O které řece je tahle informace?

	Eufrat	Tigris
Pramení v Turecku ve Východní Anatolii.	K	Š
Vzniká v Turecku soutokem zdrojnic Karasu a Murat.	A	E
Tvoří část hranice Sýrie s Tureckem.	L	T
Je to nejdelší řeka na území Sýrie.	T	O
Po 2760 km se v Iráku stéká s řekou Tigris.	A	M
Po 1750 km se v Iráku stéká s řekou Eufrat.	A	L

Soutokem řek Eufrat a Tigris vzniká nová řeka, která se vlévá do Perského zálivu.

		-	A	R	A	B

Víš, jak vypadá syrská vlajka? Nakresli a vybarvi ji podle popisu:

Syrskou vlajku tvoří tři vodorovné pruhy a dvě hvězdy v prostředním pásu. Spodní pruh má černou barvu, prostřední bílou a horní je červený. V bílém pruhu se nacházejí dvě pěticípé hvězdy zelené barvy.

Prohlédni si vlajky států světa, jednu vlajku si vyber a popiš její vzhled. V popisu nezmiňuj název státu, kterému vlajka patří. Poté přečti svůj popis nahlas a tvoji spolužáci budou hádat, o jakou vlajku se jedná.

_____

_____

_____

_____

METODICKÉ LISTY – PŘÍRODOVĚDA (PL 12–19)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Pracovní a výtvarná výchova, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	diskuze, výklad, práce s videem, samostatné vyhledávání informací v textu, práce s mapou
Časová dotace:	1–4 vyučovací hodiny (každé téma 1 vyuč. hodina)
Vzdělávací cíle:	rozvoj porozumění textu, vzdělání v oblasti botaniky, vzdělání v oblasti textilní výroby, rozvoj vizuální představivosti
Pomůcky:	psací potřeby, pastelky nebo fixy, zeměpisné atlasy, projektor nebo interaktivní tabule, pracovní listy **(PL12–19)**

Postup:

A) Bavlna a damašek

Diskutujeme s žáky o zemědělství v ČR. Ptáme se žáků: *Co se u nás pěstuje? Co můžete vidět na polích? Co u nás nepěstujeme a musíme to dovážet?* Učitel seznámí žáky s **fakty**.

Následně se zeptáme žáků: *Co si myslíte, že se pěstuje v Sýrii? Jaké je tam podnebí?* Žáci mohou hádat, co se v Sýrii pěstuje. Poté rozdáme žákům zeměpisné atlasy. Ptáme se: *Je tam úrodná půda?* Žáci hledají neúrodné pouště a vodní zdroje. Na mapě zemědělství žáci dohledávají, co se v Sýrii pěstuje a chová. Poté rozdáme žákům **PL12** a přečteme si s nimi krátký úvodní text.

Následuje diskuze: *Co se vyrábí z bavlny? Kdo má na sobě něco z bavlny? Jak zjistíme, z čeho je tričko vyrobené?* Dohledáváme složení materiálu na cedulkách oblečení. Po ukončení diskuze mají žáci za úkol vybarvit obrázky dle zadání v prvním úkolu.

Řešení:

Podtržená slova označují obrázky, které mají být vybarvené, neboť patří mezi výrobky z bavlny:

tričko / **spodní prádlo** / brýle / **povlečení** / hrneček / nůž / **plátno napnuté na rámu** / **blok na akvarel** / jehla / **nit**

Poté následuje výklad o bavlníku, ukazování obrázků, jak rostlina vypadá a ze které části se vyrábí bavlna. Dbáme na názornost. **ZDE** najdeme informace o bavlníku, **ZDE** o bavlně, pustíme **video**.

Bavlnou (od pěstování přes zpracování až po prodej) se zabývá přes 200 milionů lidí na světě. Tématem jsou pracovní podmínky těchto lidí (včetně dětské práce) i ekologičtější a udržitelnější způsoby pěstování.

Užitečné odkazy:

- **Malé nahlédnutí do pěstování bavlny** (článek)
- **Pěstování bavlny v Indii** (video National Geographic, C&A)
- **Jinou bavlnu než z udržitelných zdrojů u nás nenajdete** (video IKEA)

Rozdáme žákům **PL13**. Žáci mají za úkol vyluštit křížovku na **PL13** na základě informací uvedených v textu. Poté si společně text přečteme a zkontrolujeme údaje v křížovce.

Řešení:

1.		P	L	O	**D**							
2.				K	**E**	Ř						
3.					**K**	V	Ě	T				
4.		T	O	B	**O**	L	K	A				
5.			B	A	**R**	B	A	D	O	S	K	Ý
6.	CH	L	U	P	**A**	T	Ý					
7.					**C**	E	L	U	L	Ó	Z	A
8.				S	**E**	M	E	N	O			

Tajenka: DEKORACE

Ukážeme si na internetu fotografie, kde bavlník slouží jako dekorace v interiéru.

Rozdáme žákům **PL14** a necháme je uhodnout další téma, respektive název tradiční tkaniny, která se nazývá stejně jako hlavní město Sýrie: **damašek**. Přečteme si krátký úvodní text, případně doplníme další informace.

Damašek byl původně vyráběn z **hedvábí** nebo **lnu**, a tak si můžeme připomenout způsob jejich získávání z přírodních zdrojů. Později byly tyto materiály nahrazovány umělými vlákny, nebo **mercerovanou bavlnou**.

Na **PL15** mají žáci za úkol dokreslit pravou část jednoho z damaškových vzorů. Můžeme jim doporučit nakreslit si mřížku a přenášet vzor souměrně do mřížky, nebo si mohou dát pod papír kostičkovanou podložku a orientovat se podle ní. Případně mohou používat pravítko či kružítko. Cílem je, aby se žáci pokusili situaci vyřešit a uvědomili si symetričnost, která je pro ornament damašků důležitá.

B) Křeček syrský (zlatý)

Povídáme si s žáky o křečcích: *Kdo máte doma křečka? Chovali jste někdy křečka? Jak se jmenuje? Jak je starý? Co žere? Co dělá? Jak se chová?*

Přečteme si úvodní text o křečkovi zlatém (syrském), který byl údajně poprvé odchycen poblíž Aleppa v Sýrii v roce 1930. Zoolog Aharoni tam našel v noře matku s mláďaty a všichni v Evropě chovaní křečci jsou údajně jejich potomci. Žáci si vybarví křečka na **PL16** podle libosti, avšak z reálných možností uvedených v textu (zlatá, černá, žlutá, šedá, rezavá, čokoládová, krémová, lila, albín, sépiová nebo stříbřitě sépiová). Více informací o křečkovi najdeme **ZDE**.

Do svých tváří si neukládá jen potravu, ale i materiál na stavbu hnízda. Pustíme žákům **video**, jak si křeček plní své lícní torby mrkví. Žáci pak hledají v osmisměrce na **PL17**, čím se křeček živí.

Řešení:

Dolů: SLUNEČNICE, OŘECHY, OVES, ZELENINA
Nahoru: OBILÍ, TRÁVA, OVOCE, KUKUŘICE
Doprava: PROSO, HRÁCH
Šikmo doprava nahoru: SENO

Tajenkou je slovo VODA.

C) Jasmín

Dalším úkolem je doplnit myšlenkovou mapu na **PL18**. Žákům přečteme text o jasmínu a jeho mnohostranném využití. Žáci si do myšlenkové mapy píšou slova nebo věty. Na závěr mohou myšlenkovou mapu doplnit obrázky k jednotlivým heslům. (Příklad doplnění: „Má žluté květy.“; „Z jasmínu se vyrábí parfémy.“; „vůně“; „parfém“; „medicína“; „jasmínový čaj“)

Text:

Jasmín – národní květina Sýrie

Tento keř má zpravidla žluté nebo bílé květy a pochází z oblasti Íránu nebo Himálaje. Kolem roku 1000 před naším letopočtem byl jasmín převezen do starověkého Egypta, kde byly jeho květy používány do koupelí, jako dekorace v girlandách a při stolování. Z Egypta putoval do Turecka a Řecka, do Číny se dostal po hedvábné stezce. V Číně byl velmi oblíbený a zhruba před tisíci lety tam začali ovoňovat zelený čaj květy této rostliny. Jasmínový čaj je nyní populární po celém světě. Vůně jasmínu je jeho nejoceňovanější vlastností a hlavním důvodem pěstování. Extrakt z květů je součástí většiny luxusních parfémů včetně známého Chanelu číslo 5. Pro jeho léčivé vlastnosti však bývá využíván i v tradiční asijské medicíně. V aromaterapii je oblíbený jako prostředek uvolňující tělo i mysl, povznášející náladu a rozpouštějící emoční blokády. Používají se buď čisté květy, olej, zapálené vonné svíčky nebo vonné tyčinky.

Jasmíny jsou v tropech a subtropech pěstovány jako okrasné dřeviny, v našich podmínkách jsou však mnohem méně rozšířené, protože jen některé druhy jsou zimovzdorné. V České republice se běžněji pěstuje jen jeden druh tohoto keře, který je nápadný svými žlutými květy kvetoucími v zimě. V lidové mluvě se jako jasmín označuje jakýkoliv vonící a kvetoucí keř, jedná se však o tzv. „nepravé jasmíny“. V České republice tak nejčastěji říkáme bíle kvetoucím pustorylům.

Z názvu tohoto keře vzniklo i půvabné ženské jméno Jasmína. *Znáte nějakou?*

Další informace a zajímavosti **ZDE**.

D) Zvířata

Přečteme žákům krátký text. Jejich úkolem je přiřadit zvířata k místu, ve kterém žijí. Poté na **PL19** mají žáci za úkol rozhodnout, jaký je stupeň dostupnosti potravy, vody, přístřeší a prostoru v každém ekosystému (N = nízký, S = střední, V = vysoký).

Text:

Území Sýrie je rozmanité, jsou tu hory, poušť, řeky i moře. Každé zvíře potřebuje jiné podmínky. V Sýrii žije 125 druhů savců, 394 druhů ptáků, 127 druhů plazů, 16 druhů obojživelníků a 157 druhů ryb. Největšími savci jsou medvěd hnědý a vlk obecný, kteří žijí v horách. V divočině se setkáme i s liškou, hyenou, šakalem, lasicí, tchoříkem skvrnitým, medojedem kapským a vydrou říční. Ve stepích se vyskytují gazely, antilopy, jeleni, kozy, kozorožci, divoké kočky, veverky a zajíci. U pobřeží se objevuje ohrožený tuleň středomořský. V poušti žijí ještěři, ještěrky, chameleoni, hadi. Typickými ptáky jsou plameňáci, pelikáni, kachny a další. Nejčastějšími domácími mazlíčky jsou andulky, kanárci a papoušci. Kočky obvykle žijí v ulicích měst, nebo na venkově. Lidé chovají skot, ovce, kozy, drůbež a velbloudy.

Řešení:

	poušť	moře	řeka	ulice	hory
zástupce	chameleon, ještěr	tuleň	vydra	kočka	antilopa, medvěd
potrava	N	V	S	N	S
voda	N	V	V	S	S
přístřeší	N	V	V	V	V

Sýrii pokrývá z velké části poušť, jen část země je vhodná pro zemědělství. Na úrodné půdě se pěstují plodiny, které jsou běžné i v našich podmínkách: ovoce, zelenina, pšenice, ječmen, kukuřice, čočka, brambory nebo cukrová řepa. Díky teplejšímu podnebí se tu ale pěstují také olivy, tabák nebo bavlník, ze kterého se vyrábí bavlna a který je nejvýznamnější exportní plodinou.

Víš, co se vyrábí z bavlny? Vybarvi obrázky věcí, které mohou být z bavlny vyrobené.

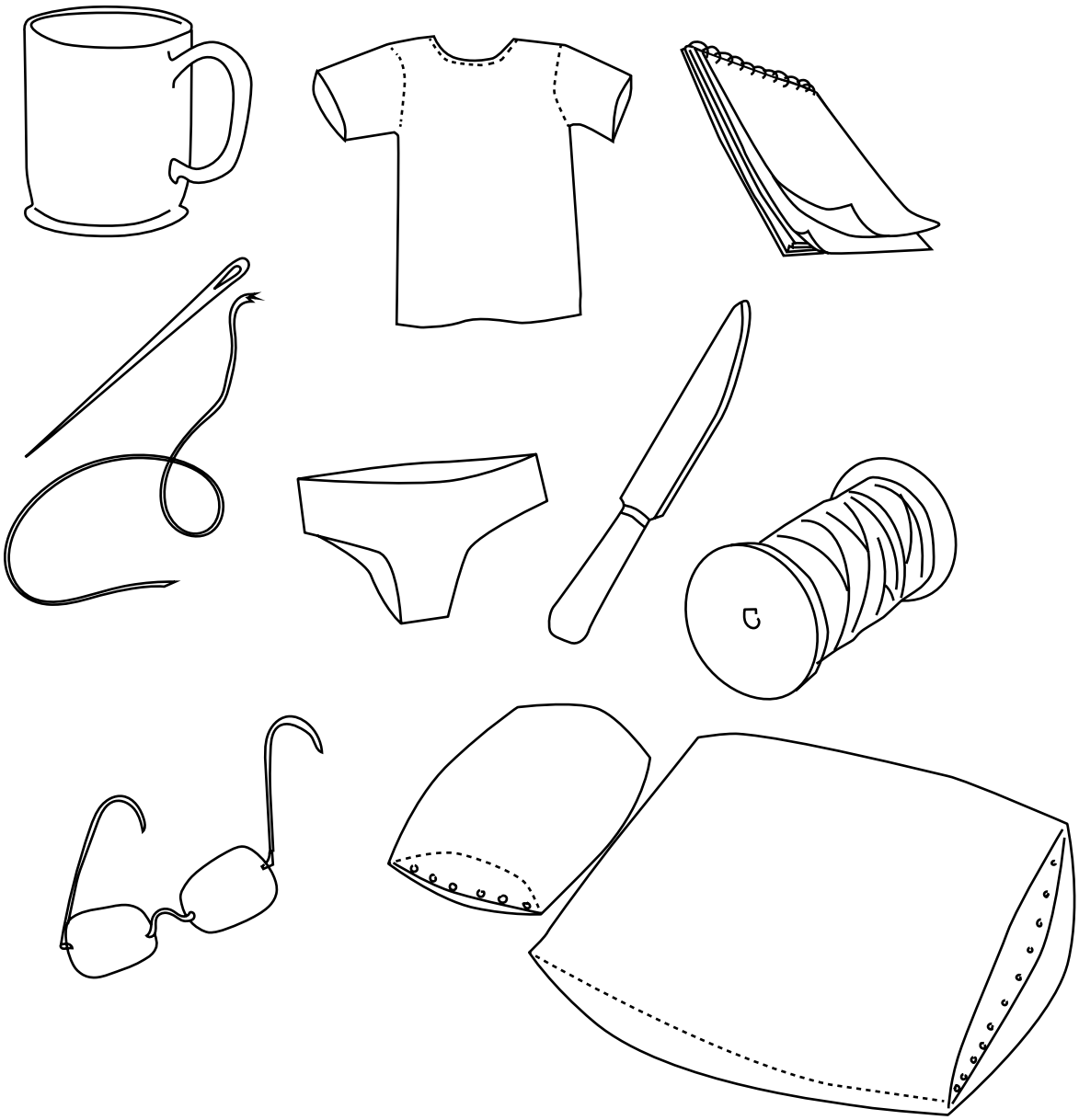

Bavlník

Bavlník je keř (nebo řidčeji strom), který patří do čeledi slézovité. Bavlníky mají nápadné žluté nebo růžové květy. Plodem je tobolka se semeny pokrytými 2-3 cm dlouhými vlákny.
Po prasknutí tobolky se tato vlákna sklízejí a spřádají se z nich bavlněné příze. Bavlníků je přes 50 druhů a je rozšířen v tropech a subtropech všech kontinentů. Bavlníky jsou staré kulturní rostliny, jejich pěstování je doloženo už před 5000 lety. Asi 90% světové produkce bavlny pochází z bavlníku chlupatého. Nejkvalitnější vlákno poskytuje bavlník barbadoský. Vedlejšími produkty pěstování bavlníku jsou celulóza, bavlníkový olej a mouka.

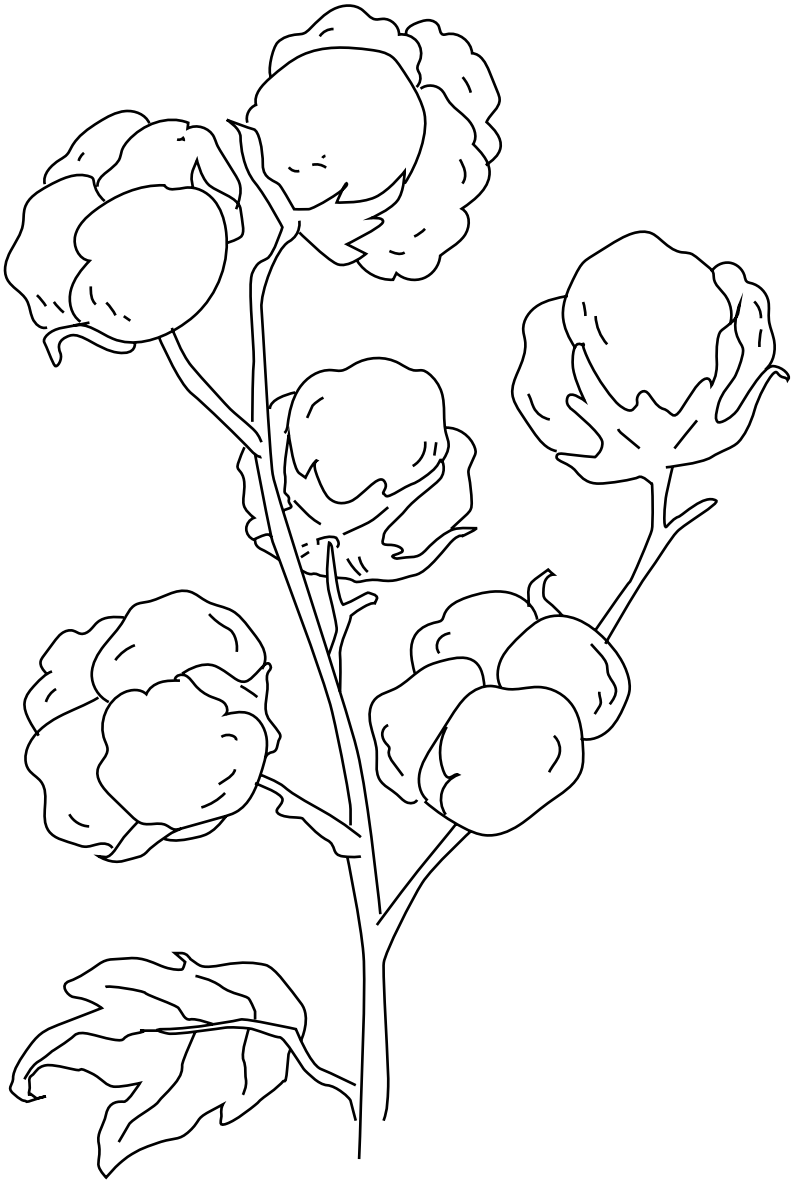

Vylušti křížovku.

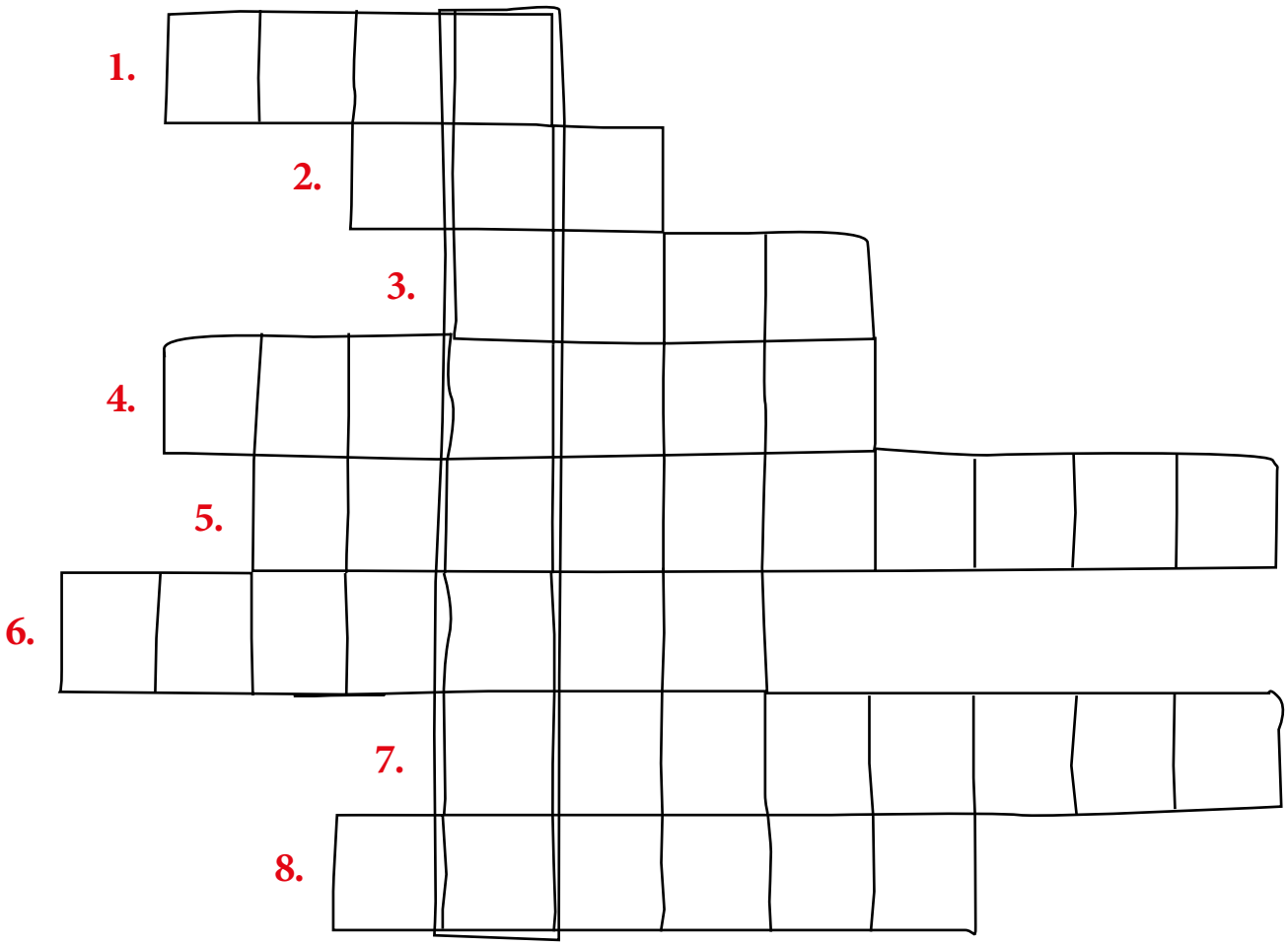

1. Tobolka se semeny je …. bavlníku.
2. Jaký typ dřeviny je většinou bavlník?
3. Jaká část bavlníku může být růžová nebo žlutá?
4. Plod bavlníku patří mezi plody suché a pukavé – jak se nazývá?
5. Jak se nazývá druh bavlníku, který poskytuje nejkvalitnější vlákno?
6. Jak se nazývá nejrozšířenější druh bavlníku?
7. Jak se nazývá jeden z vedlejších produktů pěstování bavlníku?
8. Jaká část rostliny bavlníku je pokrytá jemnými vlákny?

Možná tě to překvapí, ale sušená rostlina bavlníku může sloužit jako zajímavá a originální ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ (tajenka). Prasklé tobolky plné bavlněných vláken jsou totiž nejen užitečné pro textilní výrobu, ale také krásné.

U textilní výroby ještě zůstaneme. Jeden typ tkaniny se totiž nazývá stejně jako hlavní město Sýrie, jen se píše s malým písmenem: ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ .

Původně se vyráběl z hedvábí a ze lnu, později se začala používat syntetika a především mercerovaná bavlna. Tento typ tkaniny pochází pravděpodobně z Číny a do Evropy se dostal přes Sýrii, kde došlo ve 12. století k velkému rozkvětu jeho výroby, a proto dostal název podle syrského hlavního města. Z damašku se vyrábí především ložní prádlo a ubrusy. Tkaniny jsou většinou jednobarevné a vzor je tvořený způsobem tkaní osnovních a útkových nití.

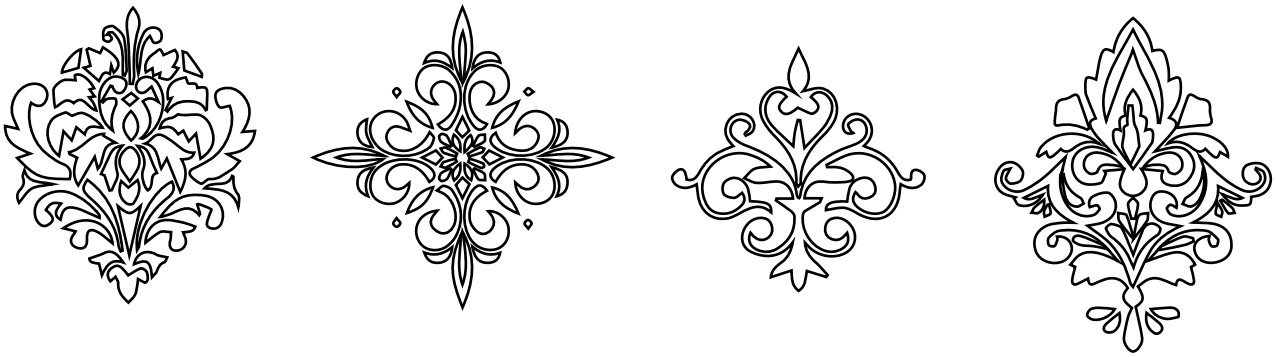

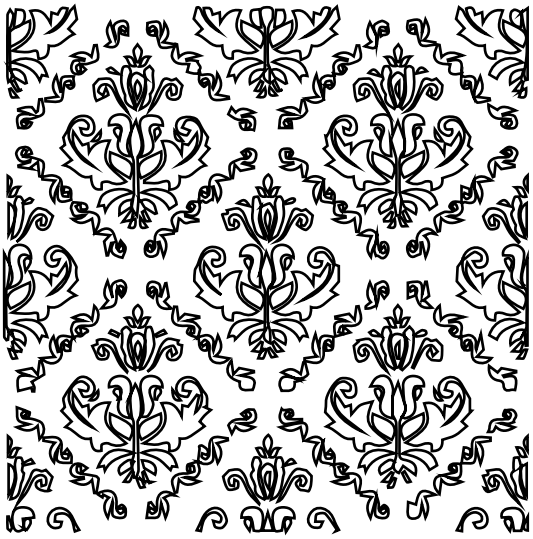

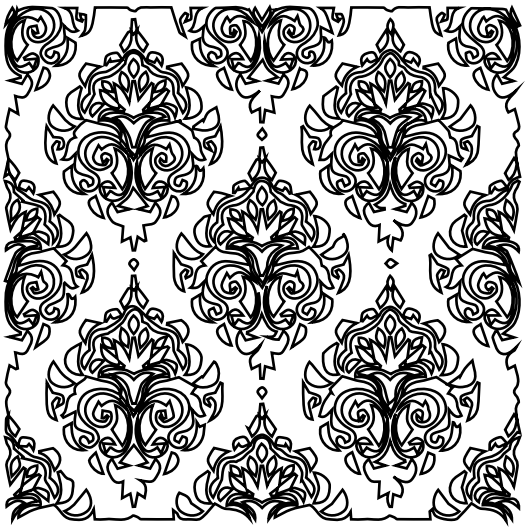

Prohlédni si typické damaškové vzory, podle kterých tuto tkaninu poznáš. Typické jsou symetrické ornamentální motivy, které často připomínají rostliny.

Zkus dokreslit druhou polovinu ornamentu.

Křeček syrský (zlatý)

Pokud doma chováš křečka syrského neboli zlatého, tvůj domácí mazlíček pochází ze Sýrie, kde byl poprvé odchycen v roce 1930. K nám se dostal po druhé světové válce a stal se oblíbeným domácím zvířátkem. Srst křečka syrského může mít různé barvy. K nejčastějším patří zlatá, černá, žlutá, šedá, rezavá, čokoládová, krémová, lila, albín, sépiová nebo stříbřitě sépiová.

Vybarvi svého křečka podle libosti.

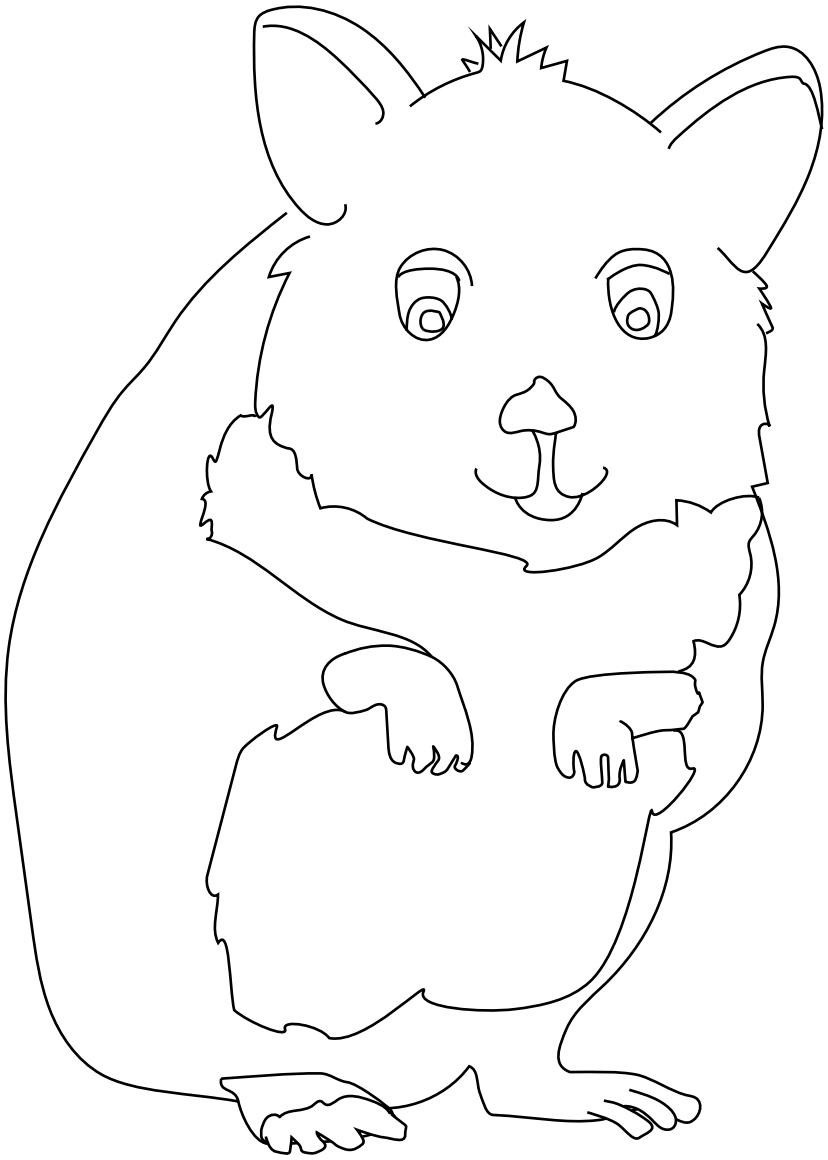

Křeček je typický tím, že si do svých tváří dokáže nashromáždit neuvěřitelné množství potravy. Dospělý křeček je schopen do svých lícních torb ukrýt až tolik, kolik sám váží. Odtud pochází přiléhavé české slovo „nakřečkovat si", neboli si nahrabat něco pro sebe.

Najdi v osmisměrce, co všechno si křeček rád nacpe do svých tváří a později to v klidu spořádá.

Z	P	R	O	S	O
E	E	E	V	L	Í
L	C	C	A	U	L
E	I	O	V	N	I
N	Ř	V	Á	E	B
I	U	O	R	Č	O
N	K	V	T	N	Ř
A	U	E	E	I	E
O	K	S	D	C	CH
H	R	Á	CH	E	Y

Kromě těchto pochutin nesmí křečkovi nikdy chybět čerstvá _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ **(tajenka).**

Národní rostlinou Sýrie je jasmín. Poslechni si různé zajímavosti a informace o této rostlině a doplň je do myšlenkové mapy.

Přiřaď zvířata do tabulky podle toho, kde žijí. Poté rozhodni, jak vysoká je stupeň potravy, vody, přístřeší, prostoru v každém daném ekosystému. Označ N pro nízkou, S pro střední a V pro vysokou stupeň.

	poušť	moře	řeka	ulice	hory
zástupce					
potrava					
voda					
přístřeší					
prostor					

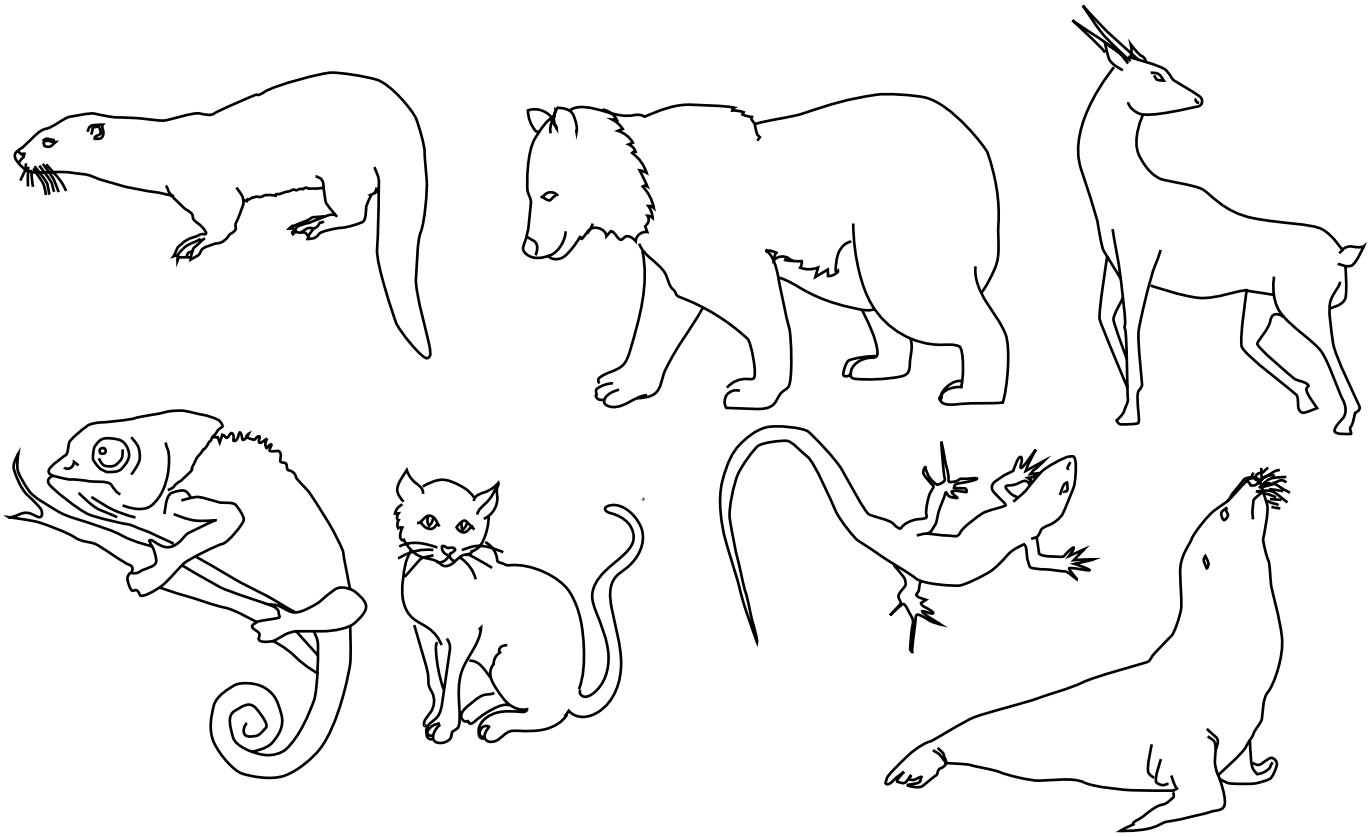

METODICKÉ LISTY – VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA

Mezioborové vztahy:	Vlastivěda, Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	výtvarná tvorba
Časová dotace:	5 x 1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	rozvoj jemné motoriky, rozvoj představivosti, sebevyjádření, exprese, získání znalosti o arabské kultuře, řemeslech a kuchyni

Ornament – mozaika, koláž

Islámské umění je založené na opakujících se geometrických a rostlinných ornamentech. Složitý květinový ornament se nazývá arabeska. Arabesky v islámském umění často symbolizují nekonečnost a propojenost Boha. Chyby v opakování vzorů bývají vysvětlovány jako záměr, protože jen Bůh je dokonalý. V islámském světě je tím všemohoucím Bohem Alláh. Podle některých výkladů islámu platí zákaz zobrazování lidských postav, protože pouze Bůh má výsadu tvořit živé bytosti. Ornamentální motivy se uplatňují v architektuře, na keramických dlaždicích, na kobercích nebo látkách.

Výtvarný úkol

Pomůcky:	čtvercové papíry ze čtvrtek velikosti A3, barevná vlna nebo provázky, barevné papíry, alobal, papírové konfety, třpytky, lepidlo na papír a/nebo herkules

Postup:

Ukážeme žákům islámské ornamenty a arabesky. Nakopírujeme následující stránku a rozstříháme na jednotlivé ornamenty. Každý žák si vybere jeden ornament jako předlohu, kterou ale může libovolně variovat, pozměňovat. Ornament žáci vytvoří v libovolné barevnosti za použití barevných provázků (linie), barevných papírů (plochy), třpytek a alobalu. Všechno lepíme na čtvercový podkladový papír. Výsledné čtverce (dlaždice) vystavíme tak, že je naskládáme těsně k sobě.

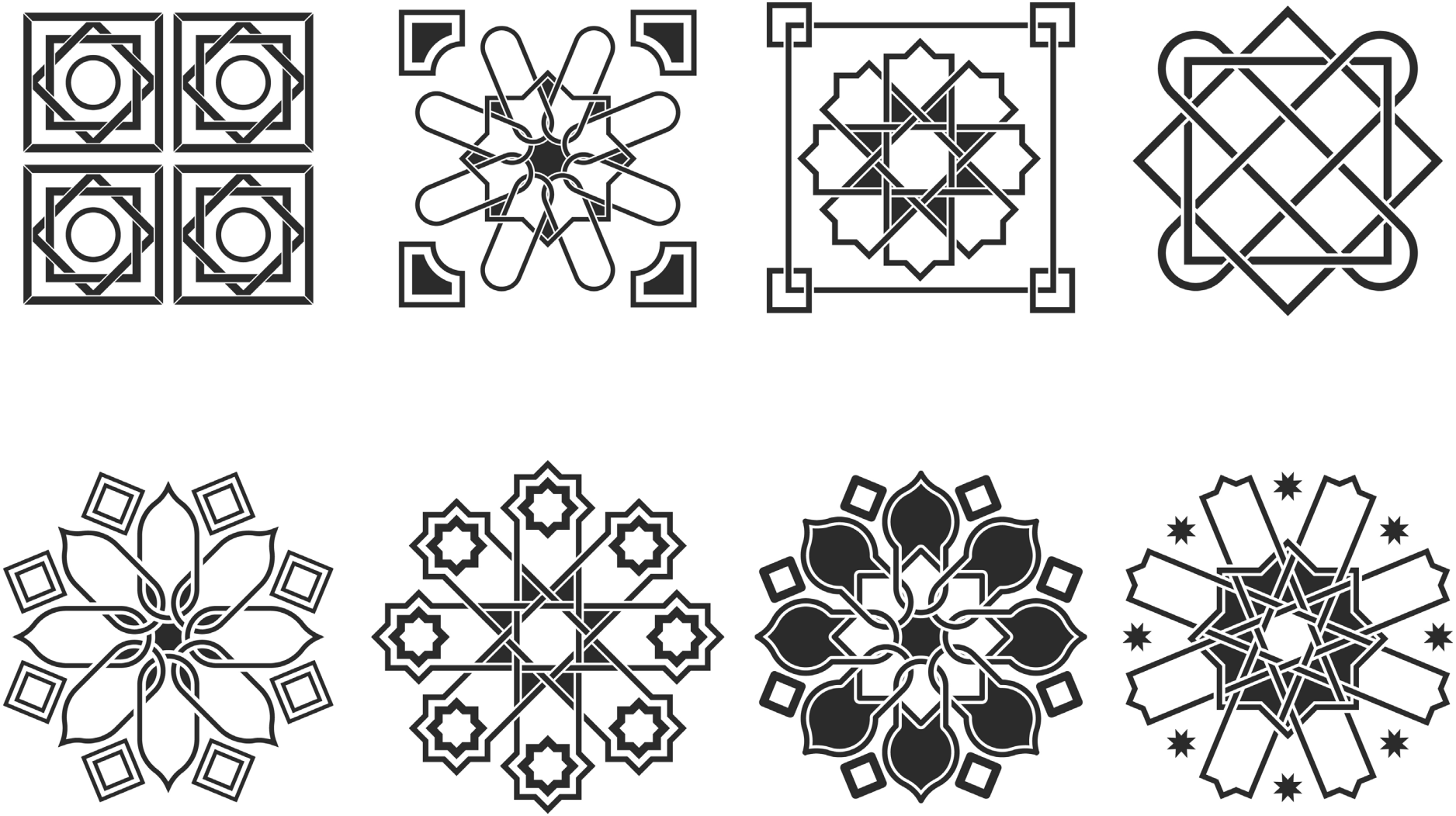

Jupiter

Historie **Sýrie** byla bohatá a spletitá. Důležitou etapou byla římská nadvláda v letech 63 př. n. l. až do rozpadu Římské říše v roce 395 n. l. Po rozdělení Římské říše připadlo území Východořímské říši, která měla sídlo v Konstantinopoli. Byzanc vládla Sýrii do roku 634, kdy ji dobyli muslimští Arabové.

Z období římského impéria pochází významná damašská památka – Jupiterův chrám. Původně se zde nacházel aramejský chrám zasvěcený Hadadovi, bohu bouře. Římané po dobytí Damašku chrám přestavěli a zasvětili vlastnímu bohu bouřek a blesků Jupiterovi, který byl zároveň nejvyšším římským bohem vůbec.

Římští bohové

- Jupiter byl nejvyšší z římských bohů, který vládl nebesům a hromu.
- Juno byla manželkou Jupitera a měla na starosti především zásnuby a manželství.
- Mars byl bohem válek a zemědělství.
- Neptun vládl mořím, jezerům a pramenům.
- Diana byla ochránkyní žen a bohyní lovu.

Výtvarný úkol

Pomůcky:	čtvrtky A3 (nebo A2), temperové barvy nebo barevné křídy (nebo kombinace)

Postup:

Popovídáme si s žáky o římském bohu Jupiterovi a chrámu v Damašku. *Máte rádi bouřku? Bojíte se? Jakou barvu má nebe za bouřky? Jak se asi tváří bůh bouřky?* (předveďte)

Úkolem je namalovat boha Jupitera, boha hromu a blesku, a vyjádřit jeho moc a sílu. Důležité je, aby měl Jupiter výraz a obrázek atmosféru, kterou cítíte při bouřce.

Na závěr položíme obrázky na zem a povídáme si: *Který bůh je nejstrašnější? Který je hodný a mírný? Který vám někoho připomíná?*

Na každém obrázku se snažíme něco ocenit (výraz, barvy, kompozici, atmosféru, formu).

Koření – barvy, chutě a vůně orientu

Arabské trhy jsou typické svými barvami a vůněmi. Neodmyslitelně k nim patří pytle s pestrobarevným kořením, které lahodí více smyslům. Barevnost koření můžeme využít i k výtvarnému tvoření.

Výtvarný úkol

Pomůcky:	různobarevné koření: paprika, kurkuma, koriandr, kari… textil: bílá trička, povlaky na polštáře, plátěné tašky nebo prostírání, pojivo na textil, např.: **toto**, štětce, kelímky, papírové nebo plastové podložky

Postup:

Koření rozmícháme s pojivem v kelímcích. Textil vypodložíme silným kartonem nebo igelitem, u triček musíme vypodložit přední stranu, aby nám barva neprosákla i na zadní. Na zvolený textil malujeme přírodními barvami, které jsme si vytvořili smícháním koření s pojivem. Můžeme malovat zvířata nebo abstraktní ornamentální motivy.

Malbu necháme 24 hodin zaschnout a poté zažehlujeme z rubu po dobu 5 minut při maximální teplotě 180°. Poté je možné prát v pračce při teplotě do 40°.

Syrská kuchyně

Jídlo je důležitou součástí každodenního života. Lidé v Sýrii, zejména ženy, rádi vaří. Používají se čerstvé suroviny a maso, nejčastěji hovězí a jehněčí. Rodiny pořádají hostiny pro příbuzné a přátele o víkendu nebo svátcích, kdy se sejdou na oběd a pak popíjejí kávu nebo čaj a užívají si společného času. Příklady nejznámějších specialit jsou vinné listy plněné rýží a jehněčím masem, kuličky nebo placičky z bulguru plněné jehněčím masem, Shakriya je jídlo původem z Hamá (města 200 km severně od Damašku) a vaří se z tvarohu a skopového masa, podává se s rýží. Dalším oblíbeným jídlem jsou plněné cukety rýží a masem v rajčatové omáčce. Více o syrské kuchyni **ZDE**.

Během nejdůležitějšího svátku islámu, měsíce ramadánu, však muslimové celý den nejí ani nepijí. Mohou se najíst a napít až po setmění nebo před svítáním. Půst je původní semitský zvyk přebraný od židů a křesťanů. V islámu patří půst mezi pět pilířů islámu a slouží k očistě a prohloubení duchovního spojení s bohem.

Ramadán je devátý měsíc arabského kalendáře a každý rok se posune o 11 dní zpět. Na konci ramadánu přichází oslava svátku Íd al-Fitr trvající 3 dny, kdy lidé navštěvují své příbuzné. První měsíc se nazývá al-muharram a připomíná Hidžru – počátek přesídlování Mohameda a jeho přívrženců z Mekky do Medíny. Od této události v roce 622 n. l. se také počítá muslimský letopočet.

Dalším z důležitých svátků je Íd al-Adhá (svátek oběti) trvající 4 dny. Během nich se obětují zvířata a jsou darována chudým. Tento svátek je připomínka Ibrahimovy oběti berana Bohu. Narozeniny proroka Mohameda (mawlid an-nabi) se slaví v mešitě formou modlitby a čtením koránu. V křesťanské části se stejně jako u nás slaví Vánoce, ale až 25. prosince. A důležitým svátkem jsou rovněž Velikonoce.

Užitečné odkazy:

- **Islámský kalendář**
- **Ramadán**
- **Islámské svátky**
- **Islám**

Pracovní úkol

Tabouleh

Tabouleh, také tabbouleh, tabbúla (což nejvíc odpovídá arabské výslovnosti) je salát pocházející z libanonské a syrské kuchyně podávaný jako předkrm, příloha nebo samostatné lehké jídlo. Původ pokrmu se datuje do středověku do horských oblastí Sýrie a Libanonu, odkud se rozšířil do celého světa spolu se stoupající oblíbeností bezmasých jídel.

Pomůcky:	kuchyňské náčiní (nože, prkénka, mísa, talíře, lžíce nebo vidličky, hrnec, sporák nebo rychlovarná konvice)
Ingredience na 4 porce:	2 lžíce olivového oleje 3 lžíce šťávy z citronu 3 stroužky česneku 150 g bulguru 250 g rajčat svazek jarních cibulek, petrželky a 2 lžíce nasekané máty

Postup:

1) Bulgur připravíme dle návodu na obalu a necháme vychladnout.
2) Z olivového oleje, citronu a česneku připravíme dresing.
3) Rajčata, cibulky, petrželku a mátu nasekáme nadrobno.
4) V salátové míse vše smícháme. Podle chuti můžeme osolit a opepřit.

Salát můžeme nabírat opečeným arabským chlebem nebo salátovými listy.

Bil-hana' wa ash-shifa' = Dobrou chuť! (arabsky)

Tepání – výroba z plechu

V Sýrii se tradičně pracuje s kovem. Mezi typické materiály patří například stříbro, měď, mosaz apod. Jednou z technik, která se při práci s kovem využívá, je tepání. Jedná se o starou techniku, kdy se kovový plech různě prohýbá, vytahuje a stahuje. Pomocí rozmanitých nástrojů se do plechu vytlačují obrazce do výšky, nebo do hloubky.

Pracovní úkol

Výroba korunek

Pomůcky:	silná hliníková fólie, nůžky, tužky/špejle/násady štětců na tepání, barevné tuše, štětce, hadříky, sešívačka

Postup:

1) Žáci dostanou pruh hliníkové fólie (o délce cca 50 x 10 cm).

2) Na jedné straně pruhu vystřihnou zuby korunky. Zuby mohou být stejné nebo různé velikosti, mohou být špičaté či kulaté apod.

3) Poté žákům ukážeme, jakým způsobem lze do fólie tepat. Je dobré, aby se na začátku rozhodli, kde budou mít rub a kde líc. Tepat lze z obou stran fólie. Tepáme tím způsobem, že do fólie kreslíme a vytlačujeme tvary. Můžeme tepat tužkou (ořezanou i neořezanou částí), špejlemi, vhodné jsou například zakulacené konce násad od štětců. Děti můžou korunku zdobit ornamenty, konkrétními výjevy či abstrakcemi.

4) Korunku si mohou dozdobit barevnými tušemi.

5) Po vybarvení korunky barevnými tušemi je dobré nechat tuš lehce zaschnout. Poté lze navlhčeným hadříkem tuš setřít. Barva zůstane ve vytepaných prohlubních a zdůrazní tak obrazce na korunce.

6) Nakonec korunku stočíme a secvakneme sešívačkou.

7) Kromě korunek lze z fólie vyrábět masky nebo do ní tepat obrazy.

8) Z odstřižků můžeme s dětmi vyrábět šperky (přívěsky, korále, náušnice, prsteny, čelenky, náramky apod.).

K další výtvarné aktivitě, výrobě zvířat z alobalu, se můžeme inspirovat opět v metodických materiálech – **Bedýnky příběhů Sýrie**, Pracovní karta 2.

METODICKÉ LISTY – ANGLICKÝ JAZYK (PL 20–21)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	výklad, hra
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	rozšíření znalostí na téma idiomů, rozvoj abstraktního myšlení, procvičení základní slovní zásoby
Pomůcky:	psací potřeby, pastelky, pracovní list **(PL20–21)**

Postup:

Přečteme si úvodní text o idiomech. Zeptáme se žáků, které idiomy už znají. Připomeneme ty, se kterými jsme se při výuce už setkali. Poté žákům zadáme úkol na **PL20** – vybídneme je, aby řešení odhadli. Pokud žáci neznají příliš mnoho slovíček, uděláme nejdříve úkol na **PL21**.

Řešení:

Easy come, easy go.	Lehce nabyl, lehce pozbyl.
a couch potato	pecivál, lenoch
No pain – no gain.	Bez práce nejsou koláče.
to spill the beans	prozradit tajemství, kápnout božskou
Keep your chin up!	Hlavu vzhůru!
calm before the storm	ticho před bouří
Break a leg!	Zlom vaz! Hodně štěstí!
Once in blue moon	jednou za uherský rok, jednou za dlouhý čas

Pokud máme **PL20** i **21** vyřešené, povídáme si s žáky, v jaké situaci můžeme tyto anglické idiomy použít. Můžeme společně vytvářet krátké jednoduché dialogy v angličtině, kde by se idiom mohl uplatnit. Dialogy si můžeme předvést ve formě scének.

TIP: Zadáme vždy do dvojice jeden idiom a dáme žákům za úkol vymyslet rozhovor, kde tento idiom zazní. Dialogy předvedou žáci v dramatické podobě před tabulí.

TIP: Pustíme žákům video: **10 nejčastějších idiomů v angličtině** (Bronislav Sobotka)

Další idiomy najdeme například **TADY** nebo **TADY**.

S dalšími idiomy můžeme pracovat stejným způsobem: tvořit krátké dialogy a předvádět je ve scénkách. Idiomů je velké množství a je prakticky nemožné všechny obsáhnout. Proto je lepší důkladně procvičit a „zažít" si jich jen několik, než předat výčet idiomů, které žáci nebudou umět použít.

Z pohádky o zlaté minci vyplývá ponaučení, které můžeme vyjádřit českým rčením Lehce nabyl, lehce pozbyl. Ustálená slovní spojení, která běžně používáme, ale jejich význam nemůžeme odvodit z významu jednotlivých slov, se nazývají idiomy. Idiomem je například dveře se netrhnou, házet perly na zeď nebo kámen úrazu. Tyto idiomy jsou dílem lidové slovesnosti, která se v každém jazyce vyvíjí samostatně. Proto je nemůžeme do angličtiny přeložit slovo od slova, ale musíme je nějak opsat nebo vyjádřit anglickým idiomem, pokud existuje. A stejně to funguje i naopak s anglickými idiomy. Pojďme se na ně podívat!

Spoj český a anglický idiom stejného významu. Pokud je to moc těžké, udělej nejdřív cvičení na PL24 a potom se vrať.

Easy come, easy go.	ticho před bouří
a couch potato	pecivál, lenoch
No pain – no gain.	Zlom vaz! Hodně štěstí!
to spill the beans	jednou za uherský rok, jednou za dlouhý čas
Keep your chin up!	Lehce nabyl, lehce pozbyl.
calm before the storm	prozradit tajemství, kápnout božskou
Break a leg!	Bez práce nejsou koláče.
Once in blue moon	Hlavu vzhůru!

Doplň slovíčka do obrázků:

cloud, storm, moon, couch, beans, leg, potato, chin, pain.

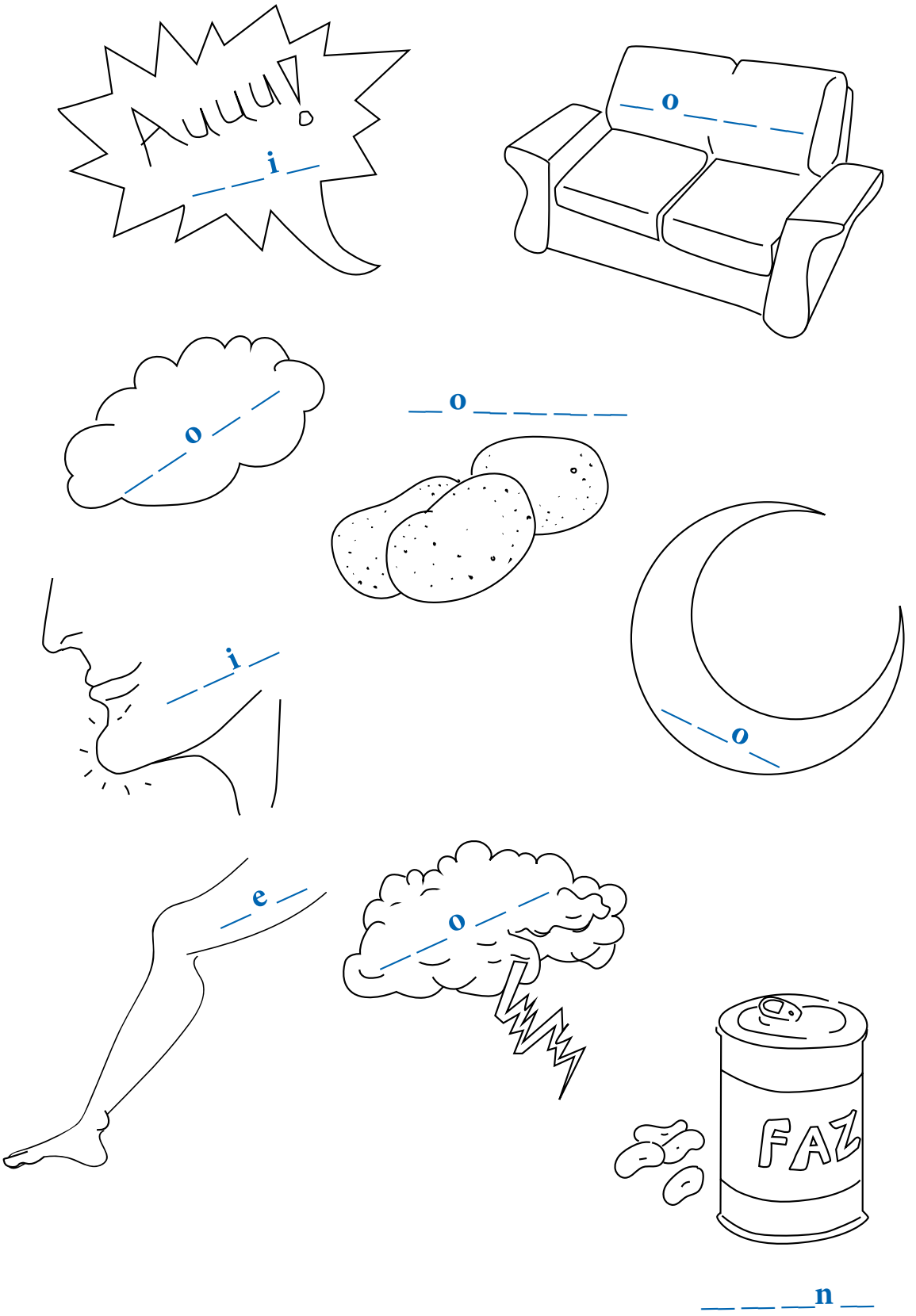

METODICKÉ LISTY – TĚLESNÁ VÝCHOVA

Mezioborové vztahy:	Matematika, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	pohybová hra
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	rozvoj motoriky a orientace v prostoru, nácvik rovnováhy
Pomůcky:	křída, plochý kámen (kus dlaždičky cca 10 x 10 cm) pro každou skupinu max 5 dětí

Postup:

Děti v Sýrii (a jiných arabských zemích) hrají hru jménem „hajla“. Je to obdoba našeho skákání panáka. Hrajou ji většinou dívky, ale zkuste si ji zahrát všichni. Jak na to?

1) Uděláme skupinky po 2–5 žácích, kteří budou hrát spolu.

2) Nakreslíme na zem křídou nebo do písku klacíkem mřížku z osmi čtverců. Jeden čtverec je cca 50 x 50 cm velký.

3) Do sedmého čtverce nakreslíme kříž, který znamená, že se do něj nesmí skočit.

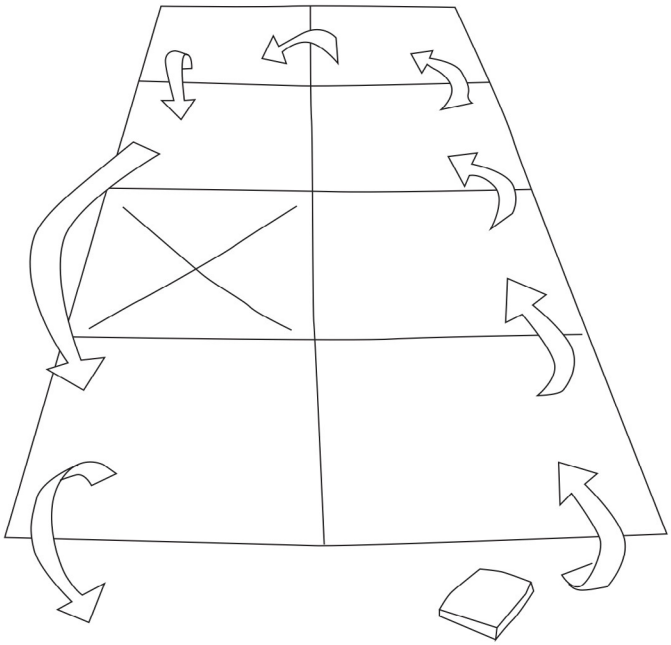

4) První hráč kopne nohou kamínek do prvního čtverce, potom tam skočí po jedné noze. Druhou nohou kopne kamínek do druhého čtverce a skočí tam opět po jedné noze. Pokračuje po jedné noze do třetího čtverce. Kopne kamínek do čtvrtého a skočí tam.

5) Ve čtvrtém čtverci si může odpočinout a stoupnout na obě nohy.

6) Kámen ani noha nesmí skončit na čáře. Pokud ano, hráč končí a hraje další.

7) Za každý úspěšný čtverec se počítají body. Například hráč, který úspěšně doskáče do pátého čtverce, ale při skoku do šestého ztratí rovnováhu, získává 5 bodů.

8) Do sedmého čtverce nesmí hráč stoupnout. Musí kopnout kámen ze šestého čtverce rovnou do osmého a na jedné noze sedmý čtverec přeskočit.

9) Potom kopne kámen ven z mřížky a vyskočí po jedné noze ven. Získává 8 bodů.

10) Když se to hráči podaří dokončit celé, pokračuje ve hře hajly, dokud to nezkazí.

Jak se hraje hajla najdete **ZDE** a **ZDE**.

METODICKÉ LISTY – HUDEBNÍ VÝCHOVA (PL 22)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	výklad, práce s videem, poslech autentické hudby
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	seznámení se s arabskou hudbou, rozšíření znalostí o arabské hudební nástroje, zopakování dělení hudebních nástrojů
Pomůcky:	psací potřeby, pastelky, **PL22**

Postup:

Pustíme žákům ukázky arabské hudby bez videa a bez jakéhokoliv úvodu. Ptáme se: *Už jste někdy takovou hudbu slyšeli? Co vám připomíná? Zkuste si vzpomenout, kde jste ji slyšeli?* Chceme, aby žáci uhodli téma hodiny „arabská hudba“.

Poté pustíme žákům ukázky arabské hudby i s videem a řekneme jim, aby si všímali hudebních nástrojů. Můžou si je během pouštění videí také kreslit. Článek o sedmi nejkrásnějších arabských hudebních nástrojích je **ZDE**.

Arabská lidová hudba:

- **Arabská lidová píseň (Kruh kolem ohně)**
- **Čtyři arabské milostné písně s překvapením**

Současná arabská hudba:

- **Ya Habibi Yalla**
- **Best Arabic Music Ever**
- **Arabic Instrumental music Arab Trap Beat**

Poté rozdáme žákům pracovní listy a přečteme si společně krátký úvodní text o arabské hudbě. Vysvětlíme si, co znamenají slova rytmus, harmonie, teatrálně.

Pak se žáků zeptáme, které hudební nástroje viděli ve videoukázkách. Pokud žáci kreslili obrázky, srovnáme je s těmi na pracovním listě a pochválíme, pokud se je podařilo vystihnout. Poté mají žáci za úkol napsat názvy arabských nástrojů pod obrázky a vyluštit křížovku.

Řešení:

1. Darbuka					**B**	I	C	Í	
2. Loutna		S	T	R	**U**	N	N	Ý	
3. Riq					**B**	I	C	Í	
4. Naj				D	**E**	CH	O	V	Ý
5. Rebab	S	T	R	U	**N**	N	Ý		

Tajenka: BUBEN je bicí hudební nástroj.

Ptáme se žáků, jaké další strunné, dechové a bicí nástroje znají. Na závěr téma dělení hudebních nástrojů shrneme výkladem s příklady.

Prezentace online naleznete **ZDE**, **ZDE** a **TADY**.

Nejstarší píseň světa

V syrském Ugaritu byl v 50. letech nalezen vůbec nejstarší notový záznam. Jedná se o sumerskou skladbu ze 14. století před naším letopočtem! Hliněnou tabulku úplnou náhodou rozluštila Ann Draffkorn Kilmer(ová), americká odbornice na starověkou Asyrii.

Poslechněte si nejstarší píseň světa: **ZDE** nebo **TADY.**

Arabská hudba je známá svou melodičností a rytmem, méně je však pro ni typická harmonie. V arabské hudbě je pro nás Evropany naprosto cizí systém tónů s jeho intervalovou strukturou. V celém arabském světě můžeme najít mnoho pro nás cizích a zajímavých hudebních nástrojů, které tuto melodičnost formují. Arabští hudebníci interpretují muziku na naše poměry až příliš teatrálně.

Na obrázcích jsou některé z tradičních arabských nástrojů. Napiš, jak se nazývají:

riq, daf, rebab, loutna, darbuka, naj, riq

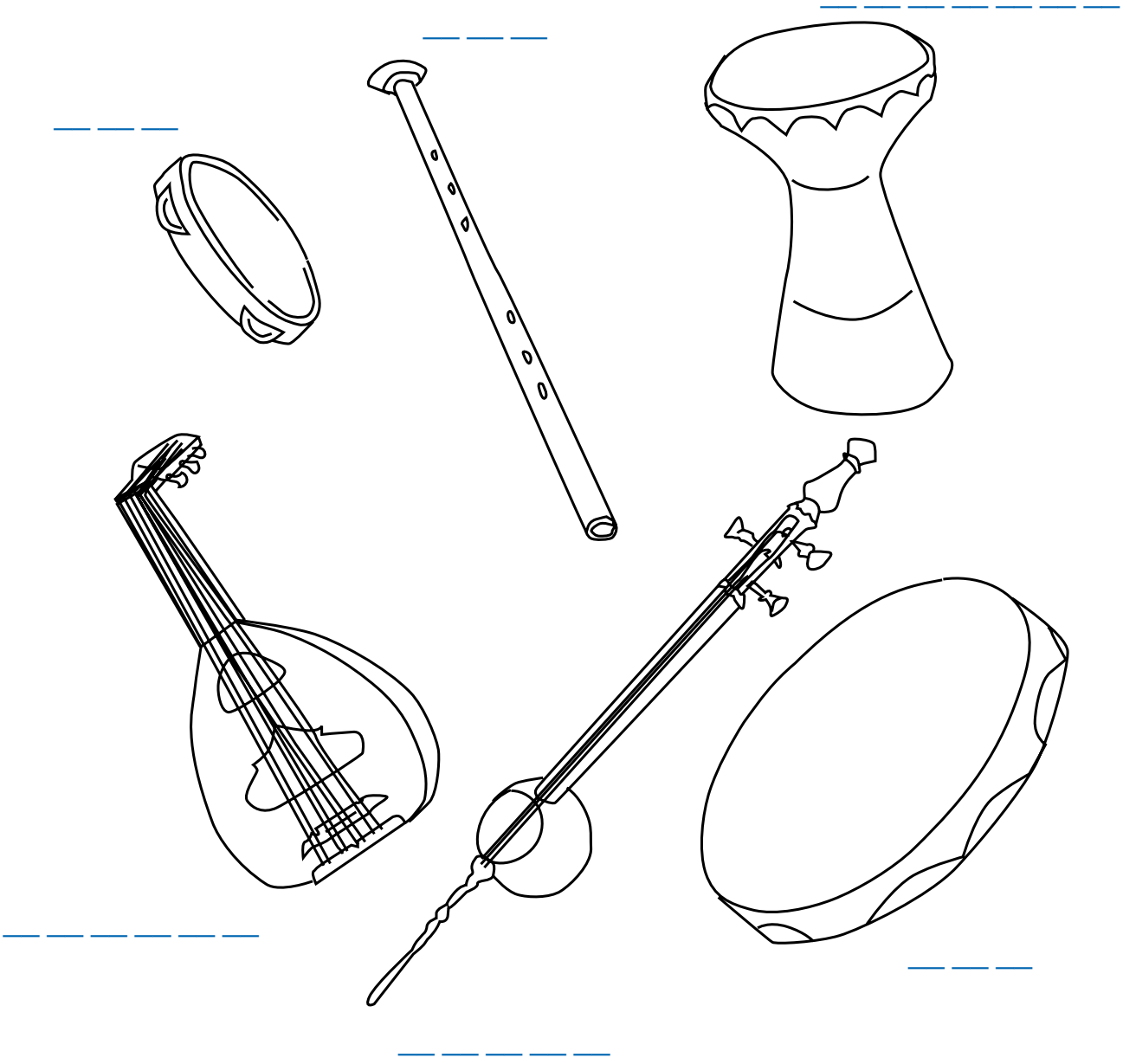

Víš, jak dělíme hudební nástroje? Napiš do křížovky, jestli se jedná o dechový, strunný, nebo bicí hudební nástroj.

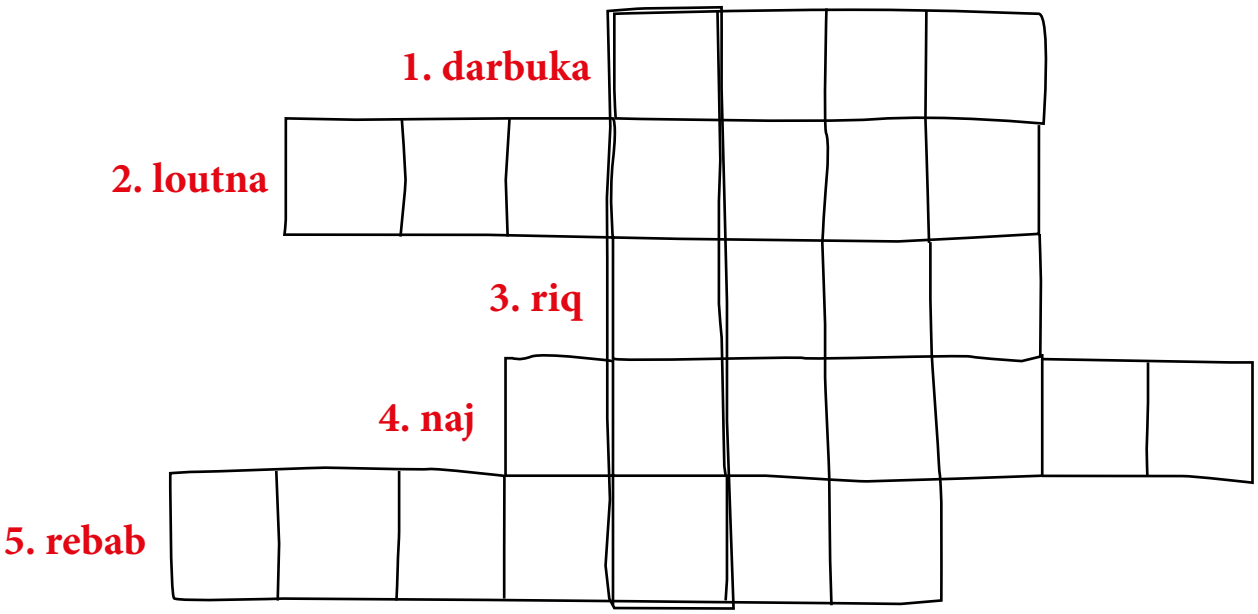

Nakresli hudební nástroj, který ti vyšel v tajence.

POUŽITÉ ZDROJE

[CIT. 2022-06-13] DOSTUPNÉ POD LICENCÍ PUBLIC DOMAIN A CREATIVE COMMONS Z:

- https://cs.wiktionary.org/wiki/P%C5%99%C3%ADloha:Slova_p%C5%99ejat%C3%A1_z_angli%C4%8Dtiny_(%C4%8De%C5%A1tina)
- https://cs.wiktionary.org/wiki/Příloha:Slova_přejatá_z_němčiny_(čeština)
- https://cs.wiktionary.org/wiki/Příloha:Slova_přejatá_z_latiny_(čeština)
- https://cs.wiktionary.org/wiki/Příloha:Slova_přejatá_z_ruštiny_(čeština)
- https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2020/12/KP_syrska.pdf
- https://www.youtube.com/watch?v=59OaKuiscQo&t=77s
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Arabské_číslice
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Východoarabské_číslice
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Římské_číslice
- https://www.middleeasteye.net/news/damascus-market-divided-syria-comes-together-again
- https://www.needpix.com/photo/505689/syria-damascus-altheimat-market-fruits-vegetables-bio
- https://cs.wikipedia.org/wiki/F%C3%ADkovn%C3%ADk#/media/Soubor:Cauliflorus_tree,_Kokoda_Track,_Papua_New_Guinea.jpg
- https://www.ireceptar.cz/vareni-a-recepty/sladke-fiky-pestujte-mlsejte.html
- https://www.mj-krasazdravi.cz/ibk-fiky-susene-500-g/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Datlovn%C3%ADk_prav%C3%BD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Datle
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Moru%C5%A1ovn%C3%ADk_b%C3%ADl%C3%BD
- https://www.vitalcountry.cz/moruse-bila/
- https://www.diana-company.cz/moruse-cerna-500g/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_vlajek_států_světa
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Zemědělství_v_Česku
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bavlník
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bavlna
- ttps://www.youtube.com/watch?v=xh2zos71E0M&ab_channel=Technic-Tamil

- https://www.nazemi.cz/cs/male-nahlednuti-do-podminek-pestovani-bavlny
- https://www.youtube.com/watch?v=nqDx5cNBGtA&ab_channel=NationalGeographicCZ
- https://www.youtube.com/watch?v=-J4cZu0Ajb8&ab_channel=IKEAČeskárepublika
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Klínové_písmo
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Chammurapi
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Babylón
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Babylonská_věž
- https://www.youtube.com/watch?v=wWcKv3a04lg&ab_channel=PetrHladký
- https://www.youtube.com/watch?v=q50XH07wYBg&ab_channel=Edisco%E2%80%93Videovýpisky
- https://www.youtube.com/watch?v=qxT3Orvf-TA&ab_channel=Edisco%E2%80%93Videovýpisky
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Kultura
- https://www.youtube.com/watch?v=ndfdF1Vsg98&ab_channel=BronislavSobotka
- https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/anglicke-idiomy
- https://www.ef-czech.cz/blog/language/20-anglickych-idiomu-ktere-mel-kazdy-znat/
- https://g.cz/7-nejkrasnejsich-arabskych-hudebnich-nastroju/
- https://www.youtube.com/watch?v=XMJBEAACxn0&ab_channel=FrantišekKostlán
- https://www.youtube.com/watch?v=O1rTeTEmG-4&list=RDO1rTeTEmG-4&start_radio=1&ab_channel=TEDxTalks
- https://www.youtube.com/watch?v=ZHwtxCJ4iwo&list=PLzYXCa4RxugUvteDcH5rS2PBpG2qHtvTh&index=3&ab_channel=Lydia
- https://www.youtube.com/watch?v=_MmArU1Kp6I&list=PLzYXCa4RxugUvteDcH5rS2PBpG2qHtvTh&index=5&ab_channel=AhmedHawary
- https://www.youtube.com/watch?v=ZqW_5Ka0n7g&list=PLzYXCa4RxugUvteDcH5rS2PBpG2qHtvTh&index=2&ab_channel=Delicebelle

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

INBÁZE